

Anto Stanić
ŽIVOT ISPOSTAVLJA RAČUNE

Anto Stanić
ŽIVOT ISPOSTAVLJA RAČUNE
ROMAN

Urednik
Vlado Kudić

Lektor i korektor
Natalija Puljić

Prijevod na engleski jezik
Anja Maksić

Prijevod na švedski jezik
Agencija za prevođenje, Sarajevo

Kompjuterska priprema
Branislav Trogranić

Izdavač
Štamparija Fojnica

Naklada 200 primjeraka

Anto Stanić

Život ispostavlja račune
roman

Kreševo, 2017.

*Čovječe pazi!
Za sve što radiš,
život će ispostaviti račune.*

Predgovor

Moja priča počinje u mojoj trinaestoj godini života kada sam sasvim mlad zalutao. Razmišljanja i težnje u tim godinama, a i kasnije bile su usmjerene samo na materijalno, što je zacrtalo put kojim sam dugo hodio. Kada sam se trgnuo, bilo je kasno. Kasno iz više razloga. Posve me obuzela strast za novcem, umjesto ljubavi za knjigom iz koje sam mogao naučiti šta je dobro, šta loše. Trgnuo sam se tek kada sam ponovno dospio u zatvor. Probudila mi se savjest. Probudile su je mnoge pročitane knjige u zatvorskoj knjižnici, između ostalih i Biblija. Možete li zamisliti, Bibliju, u rukama čovjeka koji nema pojma o Bogu? Naučio sam puno toga. Međutim, usprkos tomu, zaokupila me misao da životna mudrost *nikad nije kasno*, u mom slučaju ne vrijedi. Koliko sam bio u pravu, otkrit će vam moja životna ispovijest.

* * *

U samici sam skoro godinu dana i nadam se da ću uskoro biti prebačen u zajedničke zatvorske prostorije, gdje ću imati normalnije uvjete života i rada. Samicu ne bih poželio ni najvećem dušmaninu. Boravak u njoj dovodi do ludila. Satima, danima, mjesecima samo tišina, tišina i opet tišina. Sreća je što ti misli često odlutaju, pa zaboraviš i na mjesto i na vrijeme. Udaljiš se barem u mislima od tog pukog vegetiranja. Tada nekoliko narednih sati provedeš analizirajući svoje životne postupke. Tada počinje unutarnja borba protiv sopstvenih misli, mogao si ovako, mogao si onako; nisi trebao ovo, nisi trebao ono, i tako u nedogled.

Bio sam tvrdoglav i nezreo da se ponašam kao odrastao čovjek. Nisam mario niti želio živjeti neprimjetno i ne upadati u oči. Naprotiv, imponiralo mi je da se vidi i zna koliko sam moćan. Moji roditelji nisu mogli zamisliti da njihov sin kupuje jednu od najljepših vila u Uppsali.

Strast za novcem me spopala, ovladala mnome. Sa četrnaest godina sam počeo zarađivati, radeći u kemijskoj

čistionici. No, to je bilo zarađivanje za džeparac, ali ja sam želio više, puno više. Zato sam se i upustio u opasne igre s narkoticima od čega sam zarađivao toliko da je novac postao moja opsesija. Novac je vrag ili čak gore od toga. Ako preuzme upravljanje nad tobom, izgubiš sve moralne norme. Sve zanemariš i roditelje, i prijatelje, i ženu, i djecu, baš sve. Novac ti je uvijek i u svemu na prvom mjestu. Već deset godina nisam vidio roditelje, rijetko se čujemo i telefonom, iako smo udaljeni svega tristo kilometara. Sve je narušeno.

Nakon godine dana provedene u paklu od četiri zida, samici je došao kraj. Zaključili su da sam se popravio. Prebacili su me u zatvorske prostorije normalnijih uvjeta, u sobe sa četiri kreveta gdje ima TV. Tu ću moći provoditi vrijeme u nekom radu ili učenju.

Ponovno sam spojio dušu i tijelo. Misli mi nisu previše lutale, ako i jesu, to je bilo nakratko. Nakon samice, osjećao sam se dobro; dobio volju za život, rad, druženje, šalu i veselje. Dobio sam želju ispričati vam svoj dosadašnji život.

* * *

Rođen sam 13. travnja 1953. godine u gradu Umea u Švedskoj. Ime moje majke je Annika, po zanimanju je kemijski laborant i uposlena je u jednoj tvornici čija je djelatnost proizvodnja deterdženata. Otac Andres je službenik u općini Umea.

Djed, s očeve strane je imao veliko imanje, udaljeno dvadeset kilometara od Umea grada u kojem je živio. Moji roditelji su također živjeli tamo, iako su imali stan u gradu. Posjedovali su veliko imanje i morali su puno raditi, ali unatoč tomu mnoge stvari nisu mogli priuštiti. Sve poslove na imanju obavljali su s još dvojicom radnika, a uz to su radili svatko svoj posao u gradu.

Život na velikom imanju je težak, nikad nemaš vremena za sebe. Ustvari, bogat si, a nema previše novca. Moraš čekati sazrijevanje žitarica, voća i povrća do jeseni ili prodati neku od domaćih životinja, kojih smo imali puno.

Do polaska u školu, nisam provodio slobodno vrijeme kao moji vršnjaci koji su se igrali raznih igara napolju.

Mobitela nije bilo, niti ovih igrica u kojima dječica sad uživaju. Cijelo sam svoje vrijeme ranog djetinjstva, pa do polaska u školu, provodio na imanju pomažući roditeljima i radnicima. Radili smo i nedjeljom. Već tada sam zamrzio život na selu. Crkavaš od posla, nikad slobodnog dana, a živiš željan svega. U takvoj prezauzetosti poslom, roditelji nisu imali vremena za nas djecu. Uvijek su bili nervozni zbog kašnjenja poslovima, zbog nedostatka kiše, zbog vjetra koji je uništio plodove, zbog ovoga, zbog onoga. U takvim uvjetima života, djeca odrastaju bez ljubavi koja im je potrebija od bilo čega drugog. Odrastali smo bez Boga, bez korijena i pravih temelja za život.

U školu sam se vozio s roditeljima koji su autom išli u grad na posao, a kasnije kako sam rastao, češće sam išao biciklom. Volio sam bicikl. Znao sam se natjecati biciklom u brzjoj vožnji i akrobacijama, pobjeđivati i zaraditi neki novac od toga.

Školu nisam nešto posebno volio. Nikad nisam učio, dobro sam slušao i pamtio predavanja nastavnika i tako dobivao prolazne ocjene. Roditelje nije puno ni zanimalo moje učenje, a kasnije niti bratovo, bili su prezauzeti poslovima na radnim mjestima i imanju da bi se bavili djecom. Znali su, ako i ne završimo nikakvu školu da imamo siguran posao na imanju. Provlačio sam se iz razreda u razred, snalazio kako sam znao i umio. Mogu reći da sam se zahvaljujući tome s dvanaest godina otkinuo s lanca, ili bolje rečeno, skinuto mi je s glave. Sve slabije sam ih slušao, kad

bi mi nešto zapovijedili, ignorirao sam ih; počeo sam raditi šta sam htio i sam se snalaziti za džeparac.

U četrnaestoj godini radio sam poslije nastave za jednu kemijsku čistionicu, dostavljao sam na adrese očišćenu odjeću i druge stvari. To sam sve obavljao biciklom. Plaćen sam bio po svakom dovozu ili odvozu robe. Dobro sam zarađivao. Za jednu i pol godinu, zaradio sam za polovan automobil. U petnaestoj godini bez znanja roditelja kupujem auto i vozim se s prijateljima po okolnim putevima oko imanja i okolnim brdima. Bilo je i tad popularno, tko ima auto glavni je, može birati djevojku koju želi. Prijateljice su se družile s nama. Tako sam odabrao jednu koja je bila dvije godine starija od mene, vična svemu i svačemu. Naučila me ljubiti se, a kasnije i sve drugo.

* * *

Roditelji nikada nisu saznali da je auto upravo kupljeno vlastitim zarađenim novcem, uvijek su mislili da je od nekog prijatelja, ali su saznali za auto koji sam kupio kad sam navršio osamnaest godina i dobio vozačku dozvolu. Kupio sam sportski Volvo kabriolet. Dio novca za Volvo je stečen na donekle legalan način, a veći dio novca sam zaradio prodajući drogu i opijate. Počeo sam se baviti prodajom droge i ostalih opijata veoma rano.

U šestom razredu osnovne škole, jednog dana ispred škole prišao mi je nepoznat mladić i upitao me: "Poznaješ li dječake i djevojčice koji vole zapaliti cigaretu? Ako ima takvih evo cigareta da ih počastim, a ti uzmi za sebe koliko želiš. Već si veliki momak, a cure vole momke koji puše."

Stavio mi je desetak cigareta u džep od jakne. Ja tada nisam pušio, ali sam poznavao djevojčice i dječake koji jesu. Uzeo sam cigarete od nepoznatog čovjeka i podijelio ih kolegama. Svi su pušili, čak i oni koji nisu nikad dotada, uključujući i mene. U prvoj cigareti nisam uživao, kašljao

sam i suzio kad su mi iskusni pušači pokazali kako se dim uvlači u pluća. Smijali su se kao i svakom drugom koji je to prvi put pokušao. Poslije nekoliko dana, čovjek je navratio opet i dao mi dvadesetak cigareta. Druga cigareta mi je bolje prijala, nisam kašljao kad sam zapalio prvu cigaretu. Naravno, opet sam podijelio školskim kolegama. Pojavio se i treći put za nekoliko dana i opet mi dao veću količinu cigareta.

Onda nije dolazio nekoliko dana. Neki učenici su pitali za njega i za cigarete. Ponovno se pojavio kao u prolazu i rekao da svaka cigareta za ubuduće tko želi pušiti, košta pet kruna, jer su dobre i kvalitetne s posebnom aromom. Mene je zadužio za prikupljanje imena onih koji ih žele pušiti. Prvi sam se prijavio, a poslije skoro svi ostali.

Pedeset cigareta koliko sam dobio, prodao sam za dva dana i svi su tražili još. Sljedeća tura je bila od stotinu komada cigareta, pa dvjesto i poslije puno više i duplo skuplje. Iskreno kažem da nisam bio svjestan šta radim. Nakon nekog vremena, ponudio mi je i neke tablete. Navodno te tablete zamjenjuju cigarete i one kao popravljaju raspoloženje i uveseljavaju.

Sve sam to tako objasnio kolegama i kolegicama iz škole i drugim vršnjacima. Mnogi su već znali za tablete. U početku je prodaja išla sporo, a onda kad se pročulo od onih koji ih uzimaju da bacaju u ekstazu, tablete su jako dobro prodavane. Dostavljači robe, cigareta i tableta su se mijenjali i svi su bili dobri prema meni. Obećani procenat

zarade su mi redovito davali, čak i nagradu za svaku prodanu turu.

Tada doista nisam znao u šta sam se upustio. Konzumirao sam duhanske cigarete, ali travu i tablete ne. Kada su isporuke kasnile, počela se osjećati nervoza kod nekih učenika. Tražili su. Ja tako nešto nisam osjećao. Sve mi je to počelo biti sumnjivo.

Šta je s mojim prijateljima, pa tako nervozno traže tablete i travu? Novac koji sam dobivao od prodane robe me tjerao da dobavljače robe požurujem za dostavu novih količina, još uvijek nesvjestan zla kojeg činim. Postao sam plijenom bezumnih fantazija, žrtvom utjecaja kojem se nisam mogao oduprijeti.

* * *

Šest mjeseci poslije izlaska iz samice u normalne zatvorske uvjete boravka i rada, pozvao me upravnik zatvora želeći mi nešto priopćiti. Bojao sam se tog susreta, pomišljao sam da će me ponovno vratiti u samicu. Analizirao sam svoje vladanje i nikako nisam mogao pronaći neku grešku. Um stalno nešto pita, odgovara, dovodi u uzročno posljedičnu vezu, ali svoju grešku u ponašanju nisam pronašao.

Ušao sam u upravnikov ured i čekao. Ljubazno me pozdravio i rekao da sjednem. Sjeo sam i gotovo se tresao od straha da ne zaglavim ponovno u samicu.

Upravnik je s osmjehom na usnama počeo govoriti: "Gospodine Peter, mi smo zadovoljni vašim ponašanjem u zajedničkim prostorijama zatvora. Vaši nadležni pričaju o vama sve najbolje i preporučuju vas na poslove pomoćnika ekonomista našeg zatvora. Ukazujemo veliko povjerenje i nemojte ga izigrati."

Zahvalio sam se upravniku i obećao biti poslušan. Napustio sam ured i odmah se prijavio ekonomu zatvora.

Od tog dana za mene je zatvor jedna lijepa ustanova, ako se za zatvor to može uopće reći. Poslije samice i dana kada sam bio pod strogom lupom, ovo je ispalo odlično.

U posjetu mi nitko ne dolazi. Roditelji su znali zbog čega sam u zatvoru i ne žele čuti za mene, a kamoli doći u posjet. Ponekad me nazove brat, vjerojatno da provjeri jesam li živ.

Žena, odnosno ljubavnica Yvonna samo me je jednom posjetila sa sinom, i to na samom početku. Što ona ne dolazi nije toliko strašno, to sam očekivao, ali me pogađa što mi ne dovodi sina koji je već petogodišnji dječak. Čuo sam da se vratila prvom mužu, Španjolcu, odnosno, da skupa žive u mojoj vili. Imaju vremena komodati se, punih osam godina. A kad smo se upoznali prije šest godina, puno me voljela, možda samo zbog novca kojeg sam imao i vile koju sam kupio za nas dvoje.

U ulozi zamjenika ekonoma zatvora sam uživao. Posao sam shvatio ozbiljno. Iz dana u dan povjerenje u mene je raslo, tako da su me samog puštali u grad u nabavu namirnica. Uvijek točno u krunu i vremenski točno sam obavljao poslove kupnje. Nekoliko puta sam i pohvaljen od strane ekonoma i upravnika zatvora. U strogoj tajnosti dobivao sam od upravnika mjesečno po nekoliko sati slobodnog vremena kojeg sam provodio u gradu. Lijepo sam se ponašao i nikada nisam izigrao njegovo povjerenje.

* * *

Gimnaziju sam također upisao u gradu Umea. U prvom razredu, te punih džepova novcem imao sam puno prijatelja i puno djevojaka koje su me obožavale i željele. Još uvijek me seks nije puno interesirao, više me interesirao novac. Novac me sve više obuzimao, uvlačio se u mene. Kao da sam bio zaljubljen u njega. Ta ljubav prema novcu mi je postala čudna, nenormalna. Umjesto da mislim na djevojke, mislim samo na novac. Još uvijek sam prodavao marihuanu i tablete, te pomalo shvaćao kako ovisno djeluju ako se češće uzimaju. Nisam se navukao, jer ih nikada nisam niti konzumirao. Kažu da je teško raditi o medu, a ne umazati prste. Eto, ja sam uspio, barem dosad.

Mlade djevojke, a i dječaci koji su postali ovisni o drogi, morali su osigurati potreban novac. Do novca su dolazili na razne načine, a najčešće džeparcom kojeg su dobivali od roditelja, krađom ili prostitucijom. Djevojčice koje su postale ovisne, nudile su mi tijelo umjesto novca, no rijetko sam pristajao na takvu kompenzaciju.

Kažu, nikad nije kasno, ali u mome slučaju jeste kasno, obuzela me strast za novcem, a svaka strast je opasna i vodi u ambis; i ona strast za domovinom, i ona ljubavna kad se zaljubiš u problematičnu osobu, i ona kockarska strast kada prokockaš sve do gole kože, i strast za novcem koja ti pobrka sve moralne norme. Kada te obuzme, teško se osloboditi i vratiti se u normalan tijek života.

Gimnazija mi nije bila teška mada nisam nikad učio, ono što bih upamtio na predavanjima bilo je dovoljno za pozitivnu ocjenu. Ustvari, nisam imao vremena za učenje. Prodaja droge i avanture koje sam pravio s prijateljima oduzimali su mi slobodno vrijeme.

U poslu više nisam bio izravni ulični diler. Zbog brze prodaje i naplate, postao sam kurir posrednik. Robu sam prenosio od bosova do dilera, naplaćivao i kasirao svoj dogovoreni procenat. Bilo je manje posla, a više novca. Ušao sam u velike poslove. Upoznao sam puno dobavljača i nabavljača droge i te poslove nisam htio raditi za male novce.

Velika opasnost je bila da ne postanem ovisnik, jer inače ne bih mogao napredovati u poslu. Izbjegavao sam konzumirati drogu, svoje opuštanje pronalazio sam u hladnom pivu i djevojkama koje su me sve više privlačile.

Pomalo sam uviđao štetnost svog posla, pa sam se ponekad i kajao, ali ljubav prema novcu je bila jača od tih prolaznih stanja probuđene savjesti. Tješio sam se da drogu prodaju i drugi dileri i kuriri. Bio sam tek jedan od njih. Ako ne radio ja, na moje mjesto će upasti netko drugi, a

ja ću ostati bez bogovske zarade i novca koji mi je postao opsesija.

Ozbiljno sam počeo razmišljati o opasnosti droge, kad je moja prijateljica Anette umrla u teškim mukama od predoziranja. Ranije sam čitao kako u gradovima mladi ljudi umiru od droge i kako je opasna. Do osmog razreda smo išli skupa u školu, u isti razred, a u srednjoj školi, ona je pohađala ekonomsku školu, a ja gimnaziju. U osmom razredu se tako lijepo razvila, dobila prekrasne proporcionalne dimenzije tijela, bila prava ljepotica zelenih očiju. Bila je veoma inteligentna, načitana, odličan učenik; samo joj je Bog mogao dati sve te kvalitete, iako ja ne vjerujem u Boga. U šestom razredu je počela pušiti travu, pa je poslije prešla na tablete. Tablete je lakše krila od roditelja i starije sestre. Dok smo se družili, Anettina konzumacija tableta je bila u granicama neke normale, ako se to može tako nazvati.

Problemi su počeli kad se Anette u osmom razredu zaljubila u jednog momka iz susjednog grada Uppsala. Putovali su jedno drugome svaki vikend i voljeli se. Otada nisam više bio u kontaktu s njom i nisam znao točno šta se dešavalo. Sve ima svoj početak i kraj, pa tako i njihova ljubav. Momak je ostavio Anette, a kraj te romantične ljubavi za nju je bio kraj svijeta. Vjerojatno je pojačala svoje doze za utjehu i predozirala se. Ovisnici koji se pođu bosti, postanu vremenom nesposobni za fizičke i druge poslove, postanu nesposobni za normalan život.

Što sve znam o štetnosti droge, ali moja strast i ovisnost o novcu je jača od svih tih pogubnosti koje činim ljudima i društvu. Moći sebe kontrolirati u bilo čemu je velika stvar. Ja sam nemoćan u kontroli nad sobom. Za mene je kasno, samo me može spriječiti neka viša sila, ako uopće postoji.

* * *

Išao sam treći razred gimnazije, kad jedne noći u moj stan upade policija. Svezali su me i odveli u stanicu. Odmah su napravili saslušanje. Iz pitanja sam zaključio da sve znaju o mom životu, kretanju od osnovne škole do danas. Imali su moje slike na kojima se vidi primopredaja droge, moja putovanja u druga mjesta u Švedskoj i u Danskoj. Vidio sam da sve znaju, ali nisam htio ništa priznati. Priznao ili ne, osudili su me na osam mjeseci. Pošto sam bio maloljetan, poslali su me u kazneno popravni dom u Stockholmu.

Tu nije bilo teško, životni uvjeti su bili dobri, ali je bilo dosadno. Tad sam se prihvatio knjiga i puno toga pročitao. Pratio sam gradivo kojeg su učili učenici trećeg razreda gimnazije. Neki prijatelji i prijateljice su mi slali raspored gradiva. U vremenu od šest mjeseci koliko sam proveo tamo, roditelji su mi došli u posjet svega dva puta i održali mi bukvicu o stvarima koje su mi trebali tupiti u drugom razredu osnovne škole. Bilo je kasno za moj slučaj. Dok sam

bio u popravnom domu sanjao sam gomilu novca, ustvari imao sam ih skrivene u staji na roditeljskom imanju.

U popravnom domu sam proveo šest mjeseci. Ni jedan problem nisam napravio, kao što su to pravili neki drugi mladići.

Po povratku sam odmah položio sve predmete koje smo učili i upisao četvrti razred. Nekoliko mjeseci poslije povratka nisam htio čuti za drogu. Prihvatio sam se knjige kako bih dobio dobre ocjene i upisao fakultet. Položio sam i vozački ispit, ali mi nisu dali vozačku dozvolu dok ne navršim osamnaest godina. Auto sam ranije kupio i bio je parkiran u prijateljevoj garaži. Kupio sam auto o kojem sam odvijek sanjao, Volvo Cabriolet. Roditeljima sam išao rijetko. Nisu me tražili, ni pitali za mene, niti ja za njih. Brata sam volio, ali i on me počeo kritizirati zbog droge, tako da sam ohladio i od njega; nisam tada znao da su u pravu.

Prodavači droge su me često zvali da nastavim raditi primopredaje. Kad sam vidio da je svota novca otanjila, počeo sam ponovno, misleći da ću biti pažljiviji i da me neće više nitko vidjeti i snimati. I bio sam pažljiviji.

* * *

Završio sam gimnaziju dobrim uspjehom i odmah upisao studij ekonomije na Univerzitetu u Uppsali. Čvrsto sam odlučio završiti upisani studij. Predavanja nisu ni počela kada sam dobio poziv u vojsku. Služenje je bilo obvezno. Nisam mogao prihvatiti takvo nešto, a odgoditi također nisam mogao. Odlučio sam pobjeći iz grada Umea u Stockholm. Uzeo sam veći dio skrivenog novca u staji i otputovao. Iznajmio sam udoban stan. Novca je bilo, čak sam platio stanarinu godinu dana unaprijed. Više nisam putovao vlakom i autobusom, nego vlastitim automobilom.

U Stockholmu sam spavao tokom dana, a noću lutao i provodio se u noćnim klubovima. Shvatio sam da puno trošim i da će novca brzo nestati. Nakon dva mjeseca otišao sam kući uzeti i ono što je ostalo u staji. Nisam htio ostati bez novca, te sam se zaposlio u jednom striptiz klubu na prodaji ulaznih karata. Radeći taj posao, upoznao sam mnoge lijepe i problematične mladiće i djevojke, kao i vrlo ozbiljne ljude. S mnogim djevojkama sam se zabavljao, ili

bolje reći, provodio se za jednu noć. Dovoljno je bilo reći da imam stan i u njemu bocu viskija ili nekog drugog pića da bi bez odbijanja pošle sa mnom. Jesu li su svi mladići tako prolazili ne znam, ali ja sam mogao svaku djevojku odvesti u stan. Stekao sam dojam da one idu sa mnom uglavnom radi cuganja, ali uz put može seks.

Bilo je i onih koje su glumile nevinašca, neko poštenje, kao nisu to nikad radile. I to bude tako dok se ne popije koje piće, a poslije prve navale i ljubakanjem traže seks. Često sam vodio u stan i po dvije, pa čak i više. Sve je to bilo zanimljivo jedno vrijeme, poslije mi je sve dosadilo.

U striptiz klubu sam radio godinu dana. Poslije sam se zaposlio kao izbacivač u drugom noćnom klubu. Iako nisam bio nešto posebno razvijen, obavljao sam i taj posao dosta uspješno. Naime, to sam radio s još jednim kolegom koji je bio razvijeniji od mene, ali nije imao petlje, ja sam bio hrabriji pa smo se tako nadopunjavali. Nismo se puno tukli, ali smo bili uspješni u odstranjivanju gostiju koji ometaju red, a pogotovu onih totalno pijanih.

Zarada je bila dobra, ali nedostatna za moj način življenja i trošenja. Ovaj posao je bio zanimljiv, ali svejedno, poslije godinu i pol sam ga napustio.

Već su više od dvije godine prošle otkad sam pozvan u vojsku. Brat mi je javio da su me samo dva puta tražili na imanju i u stanu. Roditelji su se ljutili što me traže kod njih, jer sam u ranoj mladosti upravo odselio od njih. Vojna policija se čudila da roditelji ne znaju gdje je njihovo dijete.

Stockholm je veliki grad, milijunski grad, teško me bilo naći; noću sam radio, a danju spavao.

Mnogo puta narkobosovi su mi nudili da opet budem primopredatelj. Svaki put sam to odbijao, imao sam posao, imao nešto novca, imao provode; ništa mi drugo nije trebalo.

Međutim, nije prošlo puno kad sam počeo tražiti te bosove za narkotike. Desilo se da sam s prijateljem jedne noći otišao u kockarnicu. Počeli smo na malim i bezazlenim aparatima, dobiješ – izgubiš stotinjak kruna i tako nekoliko sati. Dosadila nam igra na sitno, prijeđemo na rulet. Izgubio sam sav novac koji sam imao. Tri puta sam išao u stan po novac, ne bi li se popravio, povratio svoje, ali nije išlo. Jedva me prijatelj izvukao iz kockarnice, čak sam se ljutio na njega što me odvodi na silu. Ljudi moji, ostao sam bez ijedne krune, a treba živjeti.

To je bio razlog zbog čega sam ponovno tražio bosove i dogovorio relaciju prijevoza, način transporta i svoj procenat zarade. Drogu sam trebao dovoziti jednom tjedno iz Copenhagena u automobilskom rezervoaru goriva. Ugrađen mi je dvodijelni rezervoar za gorivo. Samo je trebala hladnokrvnost i dobra sposobnost za odglumiti šta je bilo već potrebno u datim trenucima.

* * *

Narednih deset godina radio sam taj posao veoma uspješno. Mijenjao sam relacije dovoza "robe", gradove, suživio se s rizikom tako da sam često i zaboravljao da u autu imam drogu, straha više nije bilo.

Novac je ponovno počeo vladati mnome. Ponovno sam bio obuzet mislima o velikoj kući i lijepim ženama. Dvadeset i pet mi je godina, u najljepšoj životnoj dobi, imam lagan ali opasan posao, novca kao blata, djevojaka koliko želim jer se jednostavno lijepe za mene. Šta mi više treba? Trebao sam se ograničiti u rasipanju novca. Međutim, eksponirao sam se puno, postao meta ogovaranja, mnogi su bili ljubomorni na mene.

Uppsala kao grad mi se uvijek sviđao. Preselio sam iz Stockholma. Tu je i fakultet na koji sam se upisao, ali za kojim sam izgubio svaku želju. Tu sam primijetio jednu vilu u elitnom dijelu grada koja mi se mnogo dopala. A tu je ono što je najvažnije - najljepša žena koju sam ikad vidio. Ako je vidim još jednom, činilo mi se da ću je odmah zaprositi.

Saznao sam o njoj tek ponešto. Zove se Yvonne. Mlađa je od mene tri godine. Živi s jednim Španjolcem već tri godine u nekoj maloj garsonijeri. Ona radi u tvornici ženskog rublja, gdje je poslovođa.

Kad sam je opet vidio, nije me primijetila, ali me primijetila kad joj je moj prijatelj rekao neke stvari o meni.

Te subote sam izašao u čuvenu diskoteku Love You. Bila je tu redovita gošća. Njezin Španjolac nije bio s njom. Odmah sam joj prišao i ljubazno je pozdravio. Uzvratila je pozdrav. Mislim da nikada nisam vidio zgodniju ženu. Obuzela me neka čudna milina. U razgovoru sam doznao ono najvažnije što mi je išlo u prilog.

- Imala sam prijatelja i prije nekoliko dana smo prekinuli. Sad sam privremeno kod prijateljice u stanu.

Nazdravio sam joj za novi početak, pili smo, plesali, večerali i opet plesali. Opila me kao što druge opije moja droga. Zaokupila je moje misli, nisam mogao više o ničemu razmišljati, samo o njoj. Postao sam poput plastelina od kojeg djeca prave figurice. Nikada me tako nije opio viski, ili neko drugo piće kao što je njezin miris. Kad si opijen više ne možeš normalno razmišljati. Ispričao sam joj koliko novca imam, o obitelji s kojom nemam nikakve kontakte i još puno toga. Ona je bila škrta na riječima, malo je rekla o sebi. Ipak je rekla ono najvažnije:

- Da imam stan, odvela bih te na piće.

- Onda me odvedi u moj stan, rekao sam.

Nasmijala se.

Opisivati tu prvu noć našeg druženja je teško. Bilo je ludo i prelijepo. Mislim da je te noći začet naš sin Luis. Ustvari, poslije toga Yvonna više nije dobivala mjesečnicu.

Nakon mjesec dana kako se preselila k meni, odveo sam je da vidi vilu o kojoj sam joj pričao da je na prodaju i da je želim kupiti. Još iz daljine, prije nego što smo prišli blizu Yvonna je vrisnula: "Prelijepa je, divna je, kupimo je".

Te riječi kupimo je zazvučale su mi da smo jedno i da je zamislila život sa mnom. Zagrlio sam je koliko sam mogao jače. Vrisnula je od bola i sreće i upitala: "Imamo li toliko novca?"

"Novac je moj problem", dodao sam.

Po povratku u stan uzeo sam telefon u ruke i nazvao vlasnika, na broj koji je stajao na oglasnoj ploči. Vlasnik je rekao cijenu koje je bila bogovska, ali ne i za mene. Uživao sam u toj moći koju sam imao zahvaljujući novcu. Nakon što smo detaljnije razgledali vilu, ozbiljno sam upitao za cijenu. Vlasnik je spustio cijenu za 15%. Rekao sam da ćemo je kupiti. Međutim, problem je bio moj novac za kojeg nemam dokaze o zaradi. Brzo smo našli rješenje, kuću smo kupili na Yvonnino ime, naime, Yvonne je u banci uzela kredit, a ja sam njoj dao gotovi novac kojim je otplaćivala kuću. Počeo sam ispisivati note života, činilo mi se da na toj notnoj ljestvici nije bilo previsokog tona za mene kojeg ne mogu otpjevati, niti partiture koju neću biti u stanju odsvirati.

Kažu da prije nego što skočiš u vodu trebaš izmjeriti dubinu. Nisam mjerio, radio sam prema intuiciji i na sreću.

Useliti u tako prekrasnu vilu je san koji se mnogi ne usude ni sanjati, a kamoli doživjeti. Osvojio sam ženu svojih snova; oženio je, trudna je i nosi našeg sina. Na ovakvim stvarima ljudi se zahvaljuju Bogu, a ja to ne znam, nije me nitko naučio. Ja idem kroz život bez Boga. Novac je moj Bog, njemu zahvaljujem.

Moja Yvonne je religiozna, čujem je često kako se moli Bogu. Vjera čovjeka smekšava, uči ga moralnim normama ponašanja, vjera pokazuje pravi put. No, sve to ću tek puno kasnije iskusiti.

U to vrijeme, za mene je to bilo strano. Da su roditelji unijeli Boga u mene kad sam bio mlađi i ja bih možda imao strah od Boga i zamislio se nad stvarima koje sam radio. Dublje bih se zamislio, ubijam li ja ljude indirektno? A moj Bog je lova u ruci, vladao je mnome, a o posljedicama svog posla nisam brinuo.

* * *

Dosadno je kad ne radiš puno. Odem po pošiljku droge, predam je dalje i to je sve. Koliko će to trajati nikad ne znam, ali sve u svemu to je pola dana ili dva dana u tjednu. Šta raditi onim drugim danima? Smislio sam. Čuvena pizzerija *Italy* je na prodaju. To je najstarija picerija u Uppsali. Svi znaju za nju, solidno radi, samo dobrog pizza majstora i eto dodatne aktivnosti i zarade, a meni pokriće za zarađeni novac na crno. U dogovoru s Yvonnom kupio sam pizzeriju. Zaposlio sam troje ljudi. Jedan od njih je čuveni pizza majstor, a gdje on radi, tamo hrle gosti.

Ubrzo sam postao glavni boss u Uppsali. Brzo se proćulo o mojoj galantnosti, o čašćenju društva i prijatelja. Dešavalo se da u čuvenim diskotekama u sitne sate ostavim dvadesetak gostiju i da ih častim do zore. Često sam bio opijen pa se mnogih stvari ne sjećam, govore da sam zgodnim konobaricama ostavljao napojnice u visini njihovih plaća. Bilo je love, lako dolazila - lako odlazila, a ja nisam bio škrt.

Naravno da je to odnekud došlo do Yvonne. Ona odgaja našeg sina, a ja častim druge djevojke i trošim novac. Yvonni nije ništa nedostajalo, ali je bila ljubomorna i ljutila se zbog mojih svakodnevnih izlazaka. Pokušao sam se popraviti, no to je bilo samo nakratko, nije išlo, bio sam nepopravljiv.

Novac od čovjeka pravi čudovište, posili se i ne boji se nikoga. Kasnije sam doznao za mudrost da sila Boga ne moli, isto kao što ni Bog silu ne voli. Životne okolnosti su trasirale moj put koji je po mojim tadašnjim rezonima bio ono o čemu svatko normalan sanja.

* * *

Otputovao sam po robu. Odmah po dolasku u Copenhagen pozvao sam Yvonnu da čujem kako su ona i dijete. Javila se i rekla da su mi roditelji i brat došli u posjet. Željeli su vidjeti unuka, a usput i vilu i pizzeriju *Italy*. To su sve saznali od brata, jer se nas dvojica ponekad čujemo.

Rekao sam Yvonnini da roditelje nakon što sve vide uputi kući, a brat neka dođe do nas za nekoliko dana jer imam jedno iznenađenje za njega. Po Yvonninim riječima, odmah su se svi pokupili i otišli nazad u Umeau. Nisu se izgleda naljutili, sasvim normalno su se pozdravili i otišli. Kad sam se vratio kući bio sam ljut zbog njihova dolaska. Ne želim ih vidjeti, nisu me odgajali kako je trebalo.

Iste večeri je nazvao brat i upitao kada može doći. Dogovorili smo odmah za sutra. Njemu sam se obradovao. Pokazao sam mu pizzeriju, vilu, barove u koje sam često navraćao i sve što je interesantno u Uppsali. Zbog svojih obveza nije se mogao puno zadržavati. Prespavao je jednu noć.

Na polasku sam mu darovao novac da kupi sebi novi automobil i buket cvijeća koji će odnijeti na grob moje školske prijateljice Anette. Dok smo bili skupa u osnovnoj školi od mene je kupovala travu i tablete. Ne znam od koga je kasnije kupovala teške droge koje su je koštale života. Doprinio sam njenoj smrti i to me ponekad progoni. Tim buketom cvijeća kao da sam želio zatamiti savjest koja se budila.

* * *

Već odavno znam da novac vlada mnome. Uvjerio sam se u to. Možda ne bih povjerovao da mi je to netko drugi tvrdio, ali sebi vjerujem. Kad te obuzme taj ludi osjećaj da možeš sve, postaneš superioran nad onima koji nemaju toliko novca. Dobiješ osjećaj da si Bog na zemlji i vladaš svijetom. Ustvari, ja ne znam puno o Bogu, ali znam iz priča ljudi da je svemoćan i iznad svega. Baš tako se i ja osjećam s vremena na vrijeme. Ponekad se osjetim da sam u škripcu da bi mi mogli otkriti robu, nesvjesno izgovorim, Bože pomози. Kako bolesno, zazivam Boga u kojeg ne vjerujem da mi pomogne u kriminalu i ubojstvu ljudi.

Bila je jedna luda tura robe iz Finske. Sve je prošlo po planu i boss me nagradio duplo većim iznosom novca. Pozvao sam prijatelje, prijateljice i uvalimo se u stan jednog prijatelja. Tu smo tulumarili tri dana neprekidno. Jedni su odlazili, drugi dolazili, samo smo vlasnik stana i ja bili stalno tu. Uzimala se droga, piće, razni kokteli, mezetluci; stan je bio pun pijanih i drogiranih luđaka. Skidali smo se,

oblačili, seksali, hrvali, plesali, udarali po guzama. Drugu noć kad nisam došao kući, žena je pošla u potragu za mnom. Odněkud je doznala gdje sam. Došla je do stana. Na vratima joj nisu dopustili da uđe unutra. Kako je tvrdoglava i uporna, ugurala se i kad je vidjela da smo svi goli, vratila se plačući kući. Sedam dana nije htjela pričati sa mnom. Jedne večeri je rekla da pazim na dijete i cijelu noć provela vani. Sutra sam je upitao gdje je bila, a samo kratko je odgovorila: "Ljubav za ljubav".

* * *

Bio sam naivan. Dobro što to nisam vidio ili nisam želio vidjeti, ali me čudi da nitko od tolikih prijatelja nije utjecao na mene i savjetovao da se ne razbacujem novcem toliko. Veliki dio poznanika iz Uppsale divio se načinu mog života; mojoj slobodi toliko trošiti. Još naravno nisu ni približno znali koliko stvarno trošim. O svemu se pričalo, vili, pizzeriji, mojim čašćenjima i razbacivanjima po barovima, guranju novca u grudnjake ljepoticama i svemu drugome. Pizzerija je bila samo kulisa za novce stečene na crno. Prozirna kulisa, znalo se da ne može praviti toliki promet.

Odlučio sam kupiti auto *Jaguar*. Žena je bila protiv iz više razloga; skup je i što mi treba hvalisati se najboljim autom u Uppsali. Postojala je opasnost suprotstaviti se ženi jer me mogla prijaviti policiji i to bi bio kraj moje lake zarade bogovske gomile novca.

Ipak, kupio sam sebi *Jaguar*, i to najnoviji koji se pojavio u Švedskoj. To je bio vrhunac moje moći u gradu. Nije

bilo djevojke koja se ne bi htjela provozati sa mnom. To sam i radio.

Odnosi sa ženom su postali tako hladni da smo mogli biti jedno bez drugog. Sin nam je održavao vezu. Često sam se vraćao s puta da nisam znao gdje su. Pojavljivala se kad je htjela. Možda je našla nekog ljubavnika, ili se pomirila sa Španjolcem.

Mijenjao sam žene i djevojke koliko sam imao snage. Novac sam i dalje rasipao, a moj život mi se činio na trenutke nestvarnim i lažnim.

* * *

Zašto mi se život činio nestvarnim i lažnim? Doživjeti sve što sam ja doživio do svoje dvadeset i osme godine, teško je pojmljivo. Moji se roditelji još i danas muče, rade na dva mjesta. Kakav je to život? Što im treba toliko muke s tim imanjem kad mogu odlično živjeti od svojih zarada na poslu? Zašto rizikujem toliko dilanjem droge kad mogu živjeti od prihoda u pizzeriji? Zašto, zašto? Tisuću puta izgovaram riječ *zašto*. I uvijek na kraju optužujem roditelje za svoj krivi put.

U konačnici sve se svodi na novac. Bez novca ne možeš živjeti pogotovo danas u urbanim sredinama. Blago onome kod koga su prohtjevi za novcem normalni, da ima za pristojan život i da je s tim zadovoljan. Šta reći za one koji imaju vrijednost kapitala nekoliko milijardi dolara; šta reći za one koji nemaju uopće sredstava za život; čekaju na ulici da im netko udjeli; šta reći za one koji kockaju, bludniče, piju, a ni jednog novčića ne pružaju onima što prose i svakodnevno ih susreću na ulici? Uviđam to sve, ali se ne

popravljam. Savjest se ponekad uznemiri, ali se brzo umiri, zaspe. Evo, sada kao da kritiziram i savjest da ne čini dovoljno, svi su drugi krivi osim moje sujete i mojih nezasićenih prohtjeva.

Ne mogu svi ljudi na kugli zemaljskoj dobro živjeti. Jedni organiziraju posao, drugi rade za njih. Jedni ne vjeruju nikome, pa se sami organiziraju i rade; drugi bez osnovnih obrtnih sredstava moraju uvijek raditi za druge; jedni se snalaze te prodaju zabranjene robe, u toj kategoriji sam i ja, ne misleći pri tome na posljedice koje nanose društvu i ljudima.

Nikada nije bilo, niti će biti da svi ljudi zarađuju isto i da isto žive. Uvijek se netko snalazio bolje u životu i uzimao veći dio kolača. Ima i rizičnih poslova, gdje se može zaraditi više novca. Veći rizik, veći profit. Ipak nema svatko muda da rizikuje sve za bolju zaradu. Ja rizikujem, pa šta bude.

Sada kada je novac od mene napravio kralja, teško se povući iz svega. Dobar radnik zaradi za mjesec dvije tisuće dolara, a ja zaradim često i sto puta toliko. Moram priznati da me novac iskvario. Da nije te pohlepe za novcem, vjerovatno bih bio uzoran otac i muž, a ovako stižem svugdje i ugađam svakom prohtjevu koji mi se javi.

Ponekad pomislim da bih se trebao promijeniti, povući u mirniji život. Međutim, novac je sila koja drma i tu nema povlačenja, nema nazad, već samo naprijed. Dok si na krilima novca, vjeruješ da možeš sve, čak i cijelom Švedskom zavladati.

* * *

Prošlo je četrnaest godina od prve prodaje marihuane i ecstasy tableta. U tom razdoblju nikad nisam primijetio, niti imao osjećaj da me netko prati. A pratili su me dugo i strpali u kazneno popravni dom na osam mjeseci. Zbog dobrog vladanja smanjena mi je kazna na šest mjeseci. Dok su me pratili, slikali su me u svim situacijama.

Otada stalno imam osjećaj da me netko prati, slika, zapisuje. Tako mi se ponekad učini kao da je netko iza mojih leđa. Trznem se, okrenem, a nigdje nikoga. Čak mi se desi ponekad i ovo: poslije čitanja članka u novinama o smrti drogiranih osoba, počne mi se činiti kao da me duhovi umrlih progone i prate.

Odlučio sam dobro skriti sve novce koje sam imao, a imao sam puno.

Najavio sam radnicima pizzerije pet dana plaćenog godišnjeg odmora, a ja ću organizirati preuređenje prostora. Molerima sam objasnio šta želim i da trebaju završiti za pet dana.

Večer prije nego će moleri doći ličiti, došao sam u pizzeriju skriti novac. Pri samom vrhu dimnjaka iskopam nekoliko cigli i iza njih skrijem cijeli milijun dolara, a dolje odmah do vrata peći za pečenje pizze oko pola milijuna kruna. Sutra sam dočekaao majstore u radnji i rekao da prvo zakletuju dimnjak, a poslije ostale zidove. Moleri su to nekoliko puta ponovili, tako da ni ja ne bih iz prve pogodio pravo mjesto gdje sam skrio novac. Napustio sam pizzeriju kad su završili dimnjak i nastavili raditi na drugim zidovima.

Osjećaj straha da me neko prati, nije me napuštao. Stanem, razgledam, opet i opet. U tom stanju stalne napetosti se počne pričinjavati, čovjek pođe halucinirati, pa mi se sve češće činilo da netko upravo zamiče iza ćoška kad se okrenem.

Dosta vremena sam provodio u pizzeriji. Svi radnici su mi bili dobri prijatelji, puno me voljeli, jer ih nisam puno davio detaljnim obračunima. Predavali su pazare i nikad im nisam rekao da je malo, uvijek sam bio zadovoljan, a oni još više od mene. Mislim da nisu slutili da se bavim drugim poslovima gdje zarađujem sto puta više.

Kad sam tu boravio, uvijek sam ih častio pićem i jelom, te sam se i ja s njima zabavljao i provodio vrijeme.

Inspektori kriminalističke policije, koje nisam viđao, ali sam osjećao da su tu negdje, za petama, jednog su dana upali u objekat. Radnike su odvojili u jedan kut i sve pretražili. Na neki način su pronašli onaj novac pored vrata peći

za pečenje pizze. Iskopali su ga, a meni ostavili pismenu poruku da se javim na policiju. Bio sam tada na putu u Oslu.

Dakle, intuicija me nije prevarila. Šta sad učiniti? Pobjeći ili ostati? Da bježim, to je nemoguće, ne mogu pobjeći, naći će me. Odlučio sam mirovati i dalje ići u pizzeriju, voditi brigu o poslu kao i svaki vlasnik. U narednom razdoblju prestat ću biti diler, ali kako objasniti narkobossovima da mi je policija za vratom. Svaki od njih bi me ubio kad bih razotkrio lanac i dostavljače. Mirovao sam i čekao.

* * *

Nekada i nećeš vragu, ali on dođe tebi, dođe naplatiti svoje. Sjedim tako kući jedno popodne i čuvam sina, žena je otišla navodno kod prijateljice, kad netko zvoni na ulaznim vratima. Idući prema ulaznim vratima pretpostavljam da je Anthony, prijatelj koji mi je obećao svratiti na čašu viskija. Otvorio sam vrata, kad neki, meni nepoznati čovjek. Rekao mi je da se spremim i pođem s njim. Po tonu kojim mi se obratio, znao sam da je kriminalistički istražitelj. Rekao sam da čuvam sina, jer mi žena nije kod kuće. Na pitanje kad će doći, nisam znao odgovoriti, jer to doista nisam znao. Pozvao je svoje ljude koji su brzo došli i postavili stražu oko kuće. Sin je stalno pitao tko je bio, a ja nisam odgovarao. Znao sam da je vrag došao po svoje.

Dugo je bilo čekati ženin povratak. Ne znam gdje je bila, ali pretpostavljam da mi vraća za moje avanture. Vratila se oko jedan sat iza ponoći. Sin je spavao. Istog trenutka kad je žena stigla kući, upali su, stavili mi lisice na ruke i odveli u istražni zatvor.

Nisu me tukli, ali su primjenjivali sve metode pritiska da priznam dilerske poslove. Pozvao sam svog odvjetnika i dali su nam pet minuta za razgovor. Odvjetnik mi je prišapnuo na uho: "Ništa priznavati, samo šuti bez obzira na pritiske i uvjeravanja."

Tako sam se i ponašao. Odvjetnik mi je napomenuo da me ne smiju fizički zlostavljati i ako budu prijetili da će to uraditi da se ne pokolebam, jer ne smiju to učiniti.

Šest mjeseci sam proveo u istražnom zatvoru, nisam ništa priznao, sve sam negirao. Ustvari, ja sam njih pitao, zašto su mi zaplijenili *Jaguar* i novce koje sam zaradio od svoje pizzerije.

Šest mjeseci u istražnom zatvoru je bilo predugo. Sva-ka dva ili tri dana su me vodili na ispitivanja. Obećana mi je sloboda ako priznam i otkrijem lanac suradnika. Mogli su me i ubiti, ja to ne bih uradio.

Bio sam tvrd orah, zube su mogli polomiti, ali mene ne slomiti. Nakon toga je podignuta optužnica i zakazano suđenje. Dobio sam osam godina zatvora.

* * *

Često idem u grad po robu kao ekonom, navratim ponekad u koji bar popiti pivo, iako imamo našu prodavaonicu u zatvoru sa svim potrebštinama za život. Meni je u zatvoru odlično. Čitam u slobodno vrijeme, igram košarku i volim se šaliti s kolegama. Tako mi vrijeme brže prolazi.

Što se tiče napastovanja od strane drugih zatvorenika, tih problema nisam imao. Ustvari, znalo se tko je tko i tako si se ponašao. Tuče su bile rijetke, najviše za krađe i psovke.

Znao sam da mi obrazovanje nije na visokoj razini, pa sam puno čitao, htio sam nadoknaditi propušteno, iako je to nemoguće. Nisam imao brige kuda ću i šta ću poslije zatvora, pizzerija *Italy* je iznajmljena jednom Bosancu i sada radi na procenat, pola - pola. U piceriji imam skrivenih milijun dolara i ne treba mi više. Još uvijek sam kralj, samo što sam u zatvoru. Žena mi se ne javlja, a ja iz principa neću da je nazovem. Volim sina, ali principi su jači od moje očinske ljubavi. Učim engleski i danski jezik.

Jednog dana u knjižnici, pod ruku mi dođe Biblija. Bilo je dosadno čitati ispočetka, ali kako je to najčitanije štivo na svijetu, prisiljavao sam se nastaviti čitati. Sličilo mi je na nekakvu bajku punu ratova, nisam puno toga razumio, ali drugi dio *Novi zavjet*, priče o Isusu, njegovom životu i smrti, bio je puno interesantniji.

Imao sam jednog cimera Toma koji je stalno u razgovoru nametao temu o vjeri, o Isusu. Bilo je dosta nejasnih stvari, a sam nisam mogao naći odgovore. Roditelji su mi u djetinjstvu trebali smjestiti Isusa u srce, pa bi mi bilo sve jasnije. Trebao sam s Bogom živjeti da bi sad lakše shvatio Bibliju.

Stari Tom je vidio da me pomalo interesiraju priče o Isusu, te je tu temu stalno nametao i nekoliko nedjelja me vodio u zatvorsku kapelu na misu da tamo slušam o Isusu i Evanđelju. Moram priznati da mi je bilo koliko zanimljivo, toliko i dosadno.

Tom mi je pokušao ukratko objasniti kršćanstvo i druge religije kao i značaj vjere za ljude i njihov život. Sabrano i jasno mi je govorio: "Kroz povijest ljudskog roda, ljudi su vjerovali u puno bogova. Kako se ljudski um razvijao tako su ljudi neke predmete i životinje odbacivali kao predmete vjerovanja. Vjerovanje su sveli na prirodne pojave, rijeke, mora, sunce i ostale planete. Ljudski um se razvijao, logika se razvijala, i te objekte vjerovanja ljudi su također odbacivali. Počeli su se pojavljivati karizmatični ljudi, vizionari i filozofi kao Konfucije, Buda i drugi koji su svojom vještinom i pameću osvajali ljude.

Kroz dugu povijest ljudskog roda nastajalo je i nestajalo mnoštvo različitih religija. Ljudi su uvijek imali potrebu za vjerovanjem u nekoga tko im može pomoći. Čovjek je nemoćan u mnogim situacijama tijekom svog života. Kad vjeruješ u nekoga da ti može pomoći to je dobro, odlično, nisi sam, pogotovo kad izgubiš oca i majku pa stvarno ostaneš sam. Dakle, vjera je potreba svakog čovjeka i uz vjeru mu je puno lakše. Trenutačno na kugli zemaljskoj ima više od tisuću religija i različitih vjerovanja. Jedna od njih je i naše kršćanstvo, evangelizam i vjera kojoj mi pripadamo. Temelj našeg učenja je Isus Krist Nazarećanin, koji je rođen prije dvije tisuće godina. Većina vjera i religija propovijedaju ljubav, sklad, poštovanje, ali se mnogi vjernici ne ponašaju tako, već stvaraju mržnju zbog različitosti vjera. Peter, jedan je Bog i nema ih više, a zašto ljudi neće takvo učenje prihvatiti, to im ne dozvoljava njihova nevjera. Ja vjerujem u ono što me mama naučila, u Isusa Krista. Boga treba otkriti dok si mlad i s Njim surađivati i s Njim živjeti."

Dosta sam toga shvatio što je Tom pričao, a dosta neću nikada. U vjerama ima dosta misterioznih stvari. Nedavno sam vidio kako se moli jedan Hasan iz Turske. Ima njih nekoliko muslimana s nama koji se mole u svojoj sobi, ustvari, oni klanjaju.

- Tome dragi, bolje bi bilo da mi nisi ništa objašnjavao. Sad si mi tek stvorio glavobolju. Ne znam puno i ne smijem tvrditi da jednog dana neću trebati Boga. Nestat će love i

prijatelja i šta onda... Dobri moj Tome, jedan Bog, a tisuću vjera, religija, ne mogu to pojmiti. Ne mogu, ne mogu! Toliko sam toga čuo o religijama kao da ću polagati ispit o tome.

Četiri godine su prošle od ulaska u zatvor, jedna godina u samici, a tri u normalnim zatvorskim uvjetima života i rada. Još četiri i to će proći, a hoću li ja moći bez svog posla, bez novca kojeg zarađujem prenoseći drogu od mjesta do mjesta. Ako mi nitko ne pronade one skrivene novce, moći ću živjeti. Navika je zla muka, kad se nešto naučiš raditi teško je to napustiti, a pogotovo, što te novac učini moćnim. Znao sam da to što radim nije pametno, ali nisam mogao bez toga. Pokušat ću. Imam nade da ću prestati, a blago onome tko se nada.

Tako jednog dana ležim poslije ručka i razmišljam, kad me čuvar pozva da odem do upravnika. Pomislio sam, neki novi zadaci ili neka napomena za sutra. I dok pogađam, stigoh do upravnikovog ureda. Na stolu čaša viskija. To me zbunilo, takvo nešto nije mi ponuđeno dosad.

Upravnik mi pokaza mjesto gdje da sjednem i reče: "Peter, nazdravljam ti za sreću u daljnjem životu. Ti si od danas slobodan građanin. Uprava zatvora je donijela odluku o skraćanju tvoje zatvorske kazne za pedeset posto, naime, odležao si četiri godine i od danas ideš na slobodu. Uprava zatvora smatra da je kazna na tebe djelovala pozitivno, te da se nećeš više baviti onim zbog čega si odležao. Budi dobar, zaboravi drogu, izaberi sebi neki drugi posao, uostalom, imaš još uvijek onu pizzeriju."

Više nisam mogao pratiti upravnika. Udario me neki topli val. Zamolio sam upravnika da napustim zatvor sutra.

Upravnik je dopustio uz šalu: "Pazi da se ne predomi-slimo."

Moji razlozi odgađanja do sutra bili su da se oprostim od prijatelja u zatvoru, a trebam javiti prijatelju iz Uppsale da dođe autom po mene u Gothenburg. Koliko sam mogao primijetiti, svima je bilo drago što sam pomilovan, a žao što se rastajemo.

Bilo je raznih prijateljskih savjeta, a pamtim samo riječi dobrog Toma: "Peter, sprijatelji se s Bogom pa ćeš naći rješenja za sve probleme u životu. Sretni su oni koji u životu ne žele puno. I ako imaš prošlost s kojom nisi zadovoljan, pokušaj je zaboraviti."

Stari dobri Tom je to izgovorio i brzo se udaljio od mene. Brzo sam se i ja udaljio iz zatvorske zgrade orošenih očiju.

* * *

Tri dana i tri noći sam lumpovao s prijateljima po restoranima i barovima. Kao da sam želio nadoknaditi sve ono što sam propustio dok sam bio u zatvoru. Već sam bio i s nekoliko djevojaka. Spavao sam kod prijatelja koji je rodom iz Bosne i Hercegovine. Njemu sam prije odlaska u zatvor iznajmio pizzeriju s podjelom pazara pola - pola i da plaća sve društvene obveze. Tako je i radio i predao mi moj dio novca, bilo je više nego što sam očekivao. Meni je bilo bitno da za vrijeme mog boravka u zatvoru unutra ništa ne preuređuje, naravno zbog dimnjaka u kome je bila moja velika uštedevina.

Poslije mjesec dana boravka na slobodi, opet sam organizirao ličenje prostorija unutar pizzerije. Na isti način sam izveo vađenje novca kao i kad sam ga skrivao u dimnjaku. Novac sam odnio u novi iznajmljeni stan. Pizzeriju sam poslije sređivanja prodao Bosancu. Kupio sam polovan Volvo. Nisam se usudio kupiti novi auto, da ne bih probudio sumnju, tek došao iz zatvora, a već vozi dobar auto.

Tih dana sam otišao vidjeti svoju vilu. Nisam nikoga našao. To sam uradio još jednom poslije desetak dana i opet nikoga kod kuće. Ostavio sam poruku:

- Javi se što prije na ovaj broj ili će biti problema!

Javila se Yvonne peti dan, bez pozdrava pitajući:

- Šta želiš?

- Želim svoju vilu i svog sina! - odbrusio sam ljutito.

- Vilu možeš dobiti, isplati mi sve dugove za kredit, a nikad nećeš dobiti sina, pod cijenu da poginem za njega!

Odvjetnik je završio sve, platio sam dugove banci i ponovno uselio u nju. Yvonne je sa sinom i Španjolcem negdje odselila. Sina sam vidio samo jednom poslije toga. Ne znam čiji je utjecaj, ali moram priznati da ni ja nisam bio dobar otac da bih se previše žalio na sinovu odluku kako me ne želi viđati.

Moji dosadašnji poslovni partneri su čuli za moj izlazak iz zatvora. Pokušavali su da dođu u kontakt sa mnom, ali sam ih izbjegavao. Bitno je da ih nisam odao i da nitko nije nastradao zbog mene. Ja ću dobro razmisliti o svom budućem poslu. Kad bih bio umjeren u trošenju novca što imam, moglo bi mi biti do kraja života. Pokušat ću poslušati starog dobrog Toma i promijeniti način života, te pustiti Boga u svoj život.

Nitko u Uppsali nije znao ništa o mojim poslovima drogom, tako da me nikada nitko nije pitao u svezi toga. Mirno sam živio, samo sam trebao donijeti konačnu odluku: Nikad više!

* * *

Jedne večeri sam izašao u bar na piće. Sjeo sam za stol u blizini šanka. Razgledao sam uokolo neću li vidjeti nekog poznanika koji bi mi se mogao pridružiti. Nije se pojavljivao nitko poznat. Za šankom je stajala jedna plavuša, vitka, zelenih očiju i žutog lica na kojem se vidjela iscrpljenost. Ustvari, djelovala mi je boležljivo. Razmišljao sam da je pozovem da sjedne za moj stol. Odjednom je počela teturati, kao da će pasti na pod. Pritrčao sam i pomogao joj sjesti na stolicu. Sva oznojena i ubrzanog pulsa, kao u transu je izgovarala: "Trebam vrisak... trebam vrisak!!"

Shvatio sam o čemu se radi - apstinencijska kriza. Djevojka je bila ovisnica i na teškim drogama. Trebala je fiks. Morao sam joj pomoći.

Pozvao sam jednog momka da sjedne za stol i pazi na nju, a ja ću potražiti ono što je trebala. Nisam daleko otišao od mjesta, a jedan čovjek je shvatio o čemu se radi i odmah mi ponudio prah za fiks. U džepu sam joj pronašao nekoliko praznih plastikanera i igle. Odveli smo je u toalet i ubrizgali

u venu. Tada se povratila. Poslije nekog vremena s njom se moglo razgovarati.

Rekla je da se zove Christina i da je iz Stockholma, a podrijetlo njezinih roditelja je iz Hamburga. Pitao sam je gdje stanuje i šta radi. Iskreno je rekla da u Uppsali ne radi ništa, te da je tu zato što je pobjegla iz Stockholma od prijatelja koji se drogiraju. U Uppsali je zato što je to manje mjesto i što misli da će tu pronaći mir i neko radno mjesto.

Pogledao sam je i sažalio se. Mi preprodavači droge zarađujemo ogromnu lovu na štetu drugih ljudi, a vidi ova djevojka nema ni stana niti hrane i ono osnovno šta treba imati svaki čovjek. Nije ona jedina, takvih je nekoliko tisuća samo u Švedskoj, a koliko ih je u cijelom svijetu. Sam protiv toga zla ne mogu, ako ne budem prodavao drogu, netko će drugi jedva dočekati postati bogat umjesto mene.

Uvjerio sam se da djevojka doista nema kuda, te će morati spavati na željezničkom ili autobusnom kolodvoru, ili negdje ispod mosta, nadvožnjaka ili umotana u neke krpe i kartone u nekoj od ulica ovog grada. Poveo sam je kući. Nije se protivila.

Bila je izgladnjela, mršava, žuta, kao bolesna od žutice ili tuberkuloze. Poslije odmora i kave kod kuće, zamolio sam Christinu da mi priča o sebi.

Bez razmišljanja je počela: "Rođena sam u Hamburgu prije dvadeset godina. Kad mi je bilo šest godina moji roditelji su se razveli. Otac je napustio mamu i otišao živjeti s nekom drugom ženom. Ja sam ostala s mamom. Poslije

godinu dana mama je u stan dovela nekog muškarca puno mlađeg od sebe. Bio je ljubomoran na mene. Kad je mama mene milovala, on me tjerao iz krila, htio je da njega miluje. Za kratko vrijeme, ja nisam imala mjesta u maminom krilu. On nije radio, samo je čekao da mama dođe s posla i da joj se uvali u krevet. Nisu se stidjeli, čak su vodili ljubav pred mojim očima. Krenula sam u školu, završila prvi i drugi razred odličnim uspjehom.

Baka s mamine strane je od nekoga čula da sam zapostavljena u odgoju, te me preko ljetnog raspusta odvela sebi u gradić Kiel blizu Hamburga i više me nikada nije vratila. Mama nije puno ni pokušavala vratiti me sebi. Dolazila je ponekad da me vidi. Ostala sam kod bake sve do njene smrti.

Kad sam bila šesti razred osnovne škole, neki momci su nam besplatno dijelili cigarete s marihuanom. Tako, pušeci travu malo po malo navukla sam se, nisam mogla više bez nje."

Žigosanje ovaca, pomislio sam slušajući njenu ispovijest, i ja sam nekad nesvjesno sudjelovao u navlačenju mladih na marihuanu.

Christina je nastavila: "Novac koji sam dobivala od bake za doručak, umjesto za sendvič, davala sam za travu. Kako sam postajala sve teži ovisnik tako mi je trebalo više cigareta, više novca. Počela sam krasti od bake i to je trajalo nekoliko godina, dok baka nije počela zaključavati novac u jedan stari trezor. Poslije sam počela krasti novac od prija-

telja i prijateljica, njihov džeparac. I tu su me otkrili i prijavili razrednom starješini. Kažnjena sam i bila sam pod prismotrom od svih nastavnika i učenika. Poslije sam krala po tržnici, u prodavaonicama, na željezničkom kolodvoru i svugdje gdje sam imala priliku uvući ruku u tuđi džep ili torbu.

Bila sam osmi razred kada sam na željezničkom kolodvoru upoznala dečka u kojeg sam se zaljubila i to ludo. Dotad nisam imala dečka. Tek tada sam osjetila želju za seksom i jedva sam čekala da to isprobam, jer su moje prijateljice već davno probale. Dečko mi je veći ovisnik od mene. Bio je na hašišu, pa je prešao na snow blow. Samo jedno doziranje bi ga koštalo od trideset do pedeset maraka, ili više... Uхватili su ga nekoliko puta u krađi i pretukli ga do besvjesti. Bez droge nije mogao. Počeo se prostituirati, prodavao se i muškim i ženskim osobama. Tako je zarđivao za drogu. Za drogu je morao imati, a jelo i piće su bili manje bitni. Nekad i po pet dana ne bi ništa jeo. Ako nije imao za doziranja padao je u tešku krizu, kao što sam ja pala za šankom kad sam tebe srela, jer mi je to bio četvrti dan bez droge. Max je uzeo moju nevinost. Vratio se taj dan s posla, dobro zaradio, kupio snow blow, nešto hrane i pića te me odveo u svoj stan, ako se za tu moglo reći da je stan. Izgledao je kao da mu je policija tek ispreturala gajbu. Golemi svinjac. Gajba mu je ostala od majke koja se ponovno udala i odselila iz Kiela. Nije bilo ni komadića površine na podu na kojoj nije bilo neko smeće, a najviše prazne boce

pića, šprice, igle, pokvarena hrana i svega drugog. Pokušala sam malo pospremiti, ali Max to nije dopustio. Prije nego se urokao, ponudio je i meni. Nisam odmah pristala, ja sam dotad šmrkala i pušila. Navalio je na mene da bi mi dao dozu. Dopustila sam i poslije dvadesetak minuta sam bila u raju. Ta prokleta droga me oraspoločila, dala mi volju za sve. Max je pokušao voditi ljubav sa mnom. Teško je to išlo, nije imao potencije, pravdao se da je prije nekoliko sati imao seks s muškarcem kojemu se prodavao. Nisam o tome tada puno znala, a sad mi je jasno sve. Ipak, nekako mu je uspjelo uzeti mi nevinost.

Max me navukao na teške droge, naučio kako se fiksati i poslije šest mjeseci, jadnik je pomirisao korijen ljubičice. Predozirao se nakon stereo fiksa u obje ruke i više se nikad nije probudio.

Osnovnu školu sam jedva završila; nastavnici su me iz sažaljenja puštali iz razreda u razred. Znali su sve o meni. U srednjoj školi je bilo još gore. Knjigu nisam nikada pogledala u smislu da učim, samo sam brinula gdje ću nabaviti novac da se drogiram. Kod bake sam još uvijek imala hranu i odjeću. Bavila sam se prostitucijom naveliko. Malo je mjesto u kome sam živjela da bih imala dovoljno klijenata, a i kad se sama ponudiš, cijena je niska, čak dosta niža nego što si mogao kupiti za jedno doziranje. Tako sam živjela i jedva završila srednju školu. Kad sam bila treći razred srednje škole, umrla mi je baka u osamdeset i petoj godini života.

Dok je bila živa, baka o mojoj ovisnosti nije ništa znala. Bila je to najbolja baka na svijetu, voljela me puno, a i ja nju, imale smo samo jedna drugu. Mama je dolazila veoma rijetko, možda godišnje dva puta, novac nije davala ni meni, niti baki; čak nije došla baki na sahranu. Završila sam elektrotehničku školu, ali to uopće nisam znala raditi, niti sam tražila posao. Bila sam nesposobna za bilo šta osim prostitucije.

Odlučila sam promijeniti mjesto boravka, otputovati negdje daleko. Odabrala sam Stockholm. Nova sredina, novi prijatelji, samo u novom pakiranju. Moje društvo su i dalje bili jedino narkomani. Patila sam se i mučila dvije godine u Stockholmu; droga, prostitucija, policija za petama, počela sam se bojati svega.

Peter, želim ti ispričati kako sam se počela drogirati i koje sam sve vrste narkotika uzimala od osnovne škole do danas. Želim da znaš da i ti ne bi pokušao. Najprije sam krenula s pljugama, pušila travu od suhih listova konoplje i *Mary Jane* - marihuanu. Zatim sam prešla na *Afganistanca* - hašiš koji je jači ekstrakt marihuane. Onda sam uz to počela ponekad šmrkati snijeg, a to je žargonski naziv za kokain. Poslije sam puno snifala bijelog, tako da mi je nos uvijek bio crven kao od prehlade, uz to je često krvario. To je trajalo do one večeti kad me Max oslobodio straha od igle. Otada sama sebi dajem snow blow, tako mi zovemo heroin. U situacijama kad nisam imala novca za teške droge, trošila sam *andeosku prašinu* ili tablete koje sadrže u sebi

supstance koje ih donekle zamjenjuju kao mandrax, LSD koji izaziva halucinacije. Tada sam bila u svom filmu. Uzimala sam jedno vrijeme metadon tablete za odvikavanje od narkotika. Pokušavala se skinuti, ali nije išlo, jer kad počneš liječenje, jedno vrijeme ti daju manje doze metadona kako ne bi nastupila jaka apstinencijska kriza. Neki koji su bili uporni su se skinuli, ja nisam mogla. Jedne noći sam provalila zaključani pretinac, pokrala sav metadon i pobjegla.

Moj Peter, zahvali Bogu što nisi kušao drogu. Ti piješ alkohol, a s tim možeš živjeti sto godina. Mi koji smo se bacili pod iglu, umiremo kao štakori za nekoliko godina. Osjećam da ću i ja brzo pasti kao smrtno ranjena životinja."

* * *

Tako je Christina završila svoju priču o zadnjih desetak godina svog života ne znajući da je većina one droge o kojoj me, naivna poučavala, stigla preko mojih ruku. Zbog te svoje iskrenosti i djetinje naivnosti, postala mi je draga, a s druge strane sam osjećao sažaljenja prema njoj i grižnju savjesti. Pružio sam joj sve uvjete za normalan život. Kupio joj garderobu, unajmio jednu ženu da joj kuha i da je vrati u život. Namjeravao sam je zadržati na njezi kod sebe par mjeseci i poslije joj naći posao i stan. Nakon pet dana boravka, ponovno je zapala u krizu. Odvezao sam je u bolnicu i ostavio na liječenju. Poslije desetak sati, javili su da je Christina umrla. Možda sam pogriješio, umjesto u bolnicu trebao sam joj dati dozu, pa ako ništa drugo, umrla bi u manjim bolovima.

Odlučio sam je sahraniti u Kielu gdje je sahranjena njena baka.

Pripremio sam sve papire. Platio sam jednom pogrebnom društvu da je voze u Njemačku. Ja sam bio

pratnja i jedan od rijetkih koji je bio na njenom ispraćaju. Bilo je tu još desetak osoba.

Sutradan je osvanuo naslov u njemačkim novinama da je u Švedskoj umrla djevojka Christina iz Njemačke koju je neki plemeniti čovjek po imenu Peter pronašao predoziranu u jednom kafiću, te je odvezao u bolnicu i nakon što je umrla o svom ju je trošku odvezao u njezin grad Kiel u Njemačkoj i sahranio je. Novine veličaju moju humanost, ali ne znaju da sam Christininu sahranu platio novcem prodavajući narkotike.

To je bio još jedan događaj koji se kao mač s dvije oštrice duboko urezao u moju svijest. Opteretio me. Negdje sam pročitao da je za dušu natovarenu teškim bremenom jedini lijek molitva Bogu i duge šetnje kroz šume i livade. Ja doslovce ne znam moliti, preostale su mi šetnje. Dosta se toga nakupilo u meni, kako to i s čime isprati...? Pokušat ću šetnjama po prirodi, možda će pomoći.

* * *

Život teče, a ja ili trčim pred rudu ili poprilično kaskam za njim, nikako uskladiti korak jer imam svoje navike koje nisu u skladu sa zakonitostima normalnog života. Imam svoju logiku koja se razvila u okolnostima u kojima sam živio.

Netko drugi ima svoje poimanje o životu, suprotno mome, a identično s tisućama drugih ljudi. Dolazim do saznanja da je bitna većina. Ako griješim u nekim postupcima i to ljudi vide, vesele se da te policija kazni, znači da nešto nije u redu. Možda bi netko i htio pomoći, vidi tvoje greške, a ne želi se miješati u tuđe poslove ili jednostavno kaže, gdje su mu bili roditelji, što ga oni nisu usmjerili na pravi put. Moja probuđena savjest je produkt mojih doživljaja i saznanja. Ovih dana se počela javljati, te mi predbacivati, ti si ubio Christinu, Anette, stotine i tisuće drugih mladih ljudi.

Trgnuo sam se i počeo analizirati. I šta se desilo, neki glas iznutra mi je počeo govoriti suprotno, da ne obraćam

pažnju na ono što čujem iznutra. Započela je moja unutarnja borba. Misli se previru vruće od bola i bijesa. Teško će biti istjerati avetinju prošlosti iz svijesti i podsvijesti.

Nastao je neki kratki spoj u meni, ne znam kako ga premostiti i popraviti. Da se barem popravlja kao kod aparata, riješio bih to još isti dan. No, za moj popravak predstoji mukotrpnja i dugotrajna životna borba.

* * *

Nakon što sam sahranio Christinu, jedno vrijeme sam postao osamljen i nisam izlazio u restorane i kafiće. Nisam bio žalostan radi nje, već jednostavno nisam imao želju za noćnim izlascima.

Odlučih da ću naredne subote izaći s jednim prijateljem u jedan veliki klub. Već oko devet sati uvečer, sva mjesta su bila popunjena. Dobro je što je u tom klubu mnogo gostiju koji plešu i stoje okolo plesnog podija. Mi smo rezervirali četiri mjesta, dva za nas, a dva za komade koji se uvijek pridruže. Atmosfera u diskoteci je odlična. Djevojaka mali milijun, samo biraj.

Plesni podijum je krcat. Počeo sam promatrati jednu djevojku duge crne kose i skladnog tijela. Plesala je i smiješila se. Meni se činilo da se smiješi upravo meni. Kad sam joj pokazao na slobodno mjesto, odmah je prišla. Upoznali smo se. Zvala se Caroline, bila je iz Uppsale. Ponudio sam joj večeru i odmah je prihvatila. Prijatelj je također doveo sebi jednu prijateljicu. Naglasio sam da je sve na moj

račun i da poslije možemo kod mene u stan zaliti s još viskija.

Caroline i prijateljeva djevojka, često su ustajale plesati. Njihov ples je bio nevjerojatno erotičan. Polugola tijela su se izvijala pokrivena prozirnim bluzama koje su otkrivale pupak i stomak. Dolje su imale kratke jeans hlače. Djelovale su izazovno i lijepo. Gdje li su samo naučile tako izazovno plesati? Njih pet - šest su se vrtjele i motale tijela jedna oko druge da je to bilo i malo čudno. Da je oko muških tijela, uredi, ali one su jedna drugu napaljivale, izazivale, doticale stomacima i grudima, ubacivale jedna drugoj bedra u međunožje i tako nas koji smo promatrali dovodile do ludila. I one su izgledale napaljene gledajući nas. Ništa mi nije bilo jasno, ali šutio sam, ima vremena za pitanja.

Nisam skidao pogled s Caroline. Primijetila je, pa je stalno popravljala frizuru, dirala naušnice i izvijala svoje tijelo kao da me pita, sviđa li ti se, bi li me htio...

Kad su prijatelj i njegova prijateljica otišli plesati, Caroline je primaknula usne mome desnom uhu i upitala: "Jesam li dobra voajera?"

Iznenadila me pitanjem i odmah primijetila da ne znam šta točno misli. Ona nije bila iznenađena, ponovno je primaknula svoje usne uhu i upitala jednostavnije: "Da li bi se mogao zadovoljiti samo gledajući moje golo tijelo?"

Nastavila je : "Ja se mogu zadovoljiti kada me golu gleda neka žena i divi se mome tijelu, a isto i kad me gleda lijep muškarac kao što si ti. "

Tada je ponovno otišla na plesni podij izmamiti ženske i muške poglede.

Već su bila dva sata poslije ponoći kad je prijatelj predložio da idemo u moj stan. U stanu smo nastavili zalijevati odličnim viskijem. Oko tri sata Caroline je predložila da se idemo tuširati najprije mi muški i da ih čekamo u sobi. Imao sam dvije spavaće sobe. Okupao sam se i čekao u svojoj sobi, a prijatelj je bio u drugoj spavaćoj sobi. Čekao sam dugo, a Caroline ne dolazi. Uхватила me nervoza. Ustao sam i provirio u dnevni boravak, vidio sam kako se njih dvije miluju i ljube.

Kad sam ugledao golo tijelo Caroline, prošli su me trnci. Popio sam sav viski iz boce, zamišljajući kao da ispijam i Caroline.

Kad me primijetila ustala je i pošla sa mnom u sobu. Počela je plesati i izvijati tijelom. Svaka mladost je bujna i raskošna, a Caroline je bila proljeće života. Bila je prepuna životnih sokova. Mlado jedro tijelo, puno topline, a oči pune radoznalosti i žara. Koža joj je bila meka i vlažna i prijatno je mirisala znojem koji ju je tek orosio uslijed seksualnog zanosa. Za mene je najjači afrodizijak tek probijeni znoj mlade žene koji me omami do ludila.

Zamolila me da sjednem u fotelju i uživam. Spora izvijanja njenog tijela, kruženje bokovima i slobodno zibanje raskošnih dojki izazvala su erupciju životnih sokova u meni, osjećao sam da se približavam ekstazi. Napravila je još nekoliko pokreta i ja sam svršio.

Primijetila je, te me zamolila da pozovem i njih dvoje da je gledaju, kako bi i ona svršila. Došli su i njih dvoje, nastavila je varijacijama seksualnih pokreta. Ubrzo je počela uzdisati i stenjati od sladostrašća, zadrhtala uz duži jecaj i klonula. Nisam pratio što se s ovih dvoje promatrača zbivalo, otišli su u drugu sobu, a ja sam iz fotelje prešao kod Caroline na krevet i zaspao.

Probudili smo se oko dva sata popodne. Prijatelj i njegova prijateljica više nisu bili tu.

* * *

Caroline i ja smo donijeli odluku živjeti skupa. Njoj je dvadeset i šest godina i ima veliku želju roditi kćerku i dati joj ime Sara. Meni je četrdeset i šest godina. Još smo relativno mladi, međutim razlika od dvadeset godina je dosta upitna. Ipak ima ljubavi, snage i novca, pa se takva razlika može tolerirati. Caroline radi na klinici u Uppsali kao viša medicinska sestra i uživa veliki ugled.

Novca još uvijek imam dosta, to sam rekao i Caroline, ali joj nisam rekao kako sam ga zaradio, nije ni pitala. Odredio sam jedan dio novca potrošiti za preuređenje stana. Caroline ide na posao, a ja se dosađujem u stanu. Dosadilo mi je bez posla, odlučio sam pronaći nešto. Uskoro sam našao posao koji mi odgovara. U jednom restoranu dobio sam posao po svojoj želji. Preko vikenda, a ponekad i drugim danima pomagao sam oko nabavke potrebne robe tokom dana i druge poslove, uključujući posao tokom noći. Plaća se obračunavala prema satima ukupnog rada. Bio sam zadovoljan poslom.

U međuvremenu Caroline je zatrudnjela i željela je da više vremena provodim s njom.

Posao na takvom mjestu mi je donio nova iskušenja. U klub su dolazili veliki bossovi iz svijeta narkotika, koje sam poznavao od ranije. Još uvijek su gledali u meni budućeg suradnika. Od njih sam doznao o cijenama narkotika na svjetskom tržištu i da se još uvijek može lijepo zaraditi. Zadirkiivali su me da zarada u ovom klubu nije dostatna niti za džeparac. Ništa nisam komentirao, radio sam svoj posao.

Vrijeme je prolazilo. Došao je dan kad je Caroline rodila. Bilo je kako je i zamišljala, kćerkica kojoj smo dali ime Sara. Ispunila joj se želja. Caroline je bila dobra i pažljiva prema bebi, a i meni, nije me iskorištavala u nikakvom pogledu. Kad mi je trebao seks, nije me odbijala, a ona je imala prijateljice s kojima se igrala i zabavljala.

Malu Saru sam volio više od sina Luisa kojeg nisam viđao. Kad je Yvonne rodila bio sam mlad i manje vremena provodio s djetetom, tako da se nikad nisam previše vezao za njega i lakše sam prežalio kad su otišli u nepoznatom pravcu.

Čudna žena je bila Caroline. Zatekao bih je često u stanu s prijateljicama kako se zabavlja i mazi, a odmah poslije njihovog odlaska nastavila bi se maziti sa mnom. Nisam je nikada odbio, imala je tijelo kao kakva isklesana boginja. Dovoljno je bilo samo pomisliti na nju da se uzbudim, a kamo li kad se skine gola i izađe iz kupatila.

Caroline je opet zatrudnjela. Ja sam želio sina, a ona je dodala: "Neka bude po tvojoj želji."

Bilo je tako, poklonila mi je sina, a ja sam njoj za poklon kupio novi automobil. Tada me prvi put upitala, otkud mi toliki novac. Rekao sam da radim i štedim. Znajući kako trošim, teško da je povjerovala u moje riječi. Bio sam zadovoljan životom s njom. Sinu smo dali ime Roger. Ženi sam unajmio kućnu pomoćnicu koja će joj pomagati u odgoju djece, kuhanju i održavanju stana.

* * *

Opet mi se počelo ukazivati da netko prati moja kretanja po gradu, odlaske na posao i povratke kući. Nisam mogao razlučiti, umišljam li ili je to stvarnost. Ovaj put to ne bi trebao biti produkt straha, jer ništa ne rizikujem i već duže vrijeme nemam nikakvog kontakta s narkoticima.

I baš tada mi je jedan narkoboss ponudio da odradim jednu primopredaju, radilo se oko deset kilograma hašiša u Finskoj. Napomenuo mi je da bih, prema tadašnjim kretanjima na tržištu, mogao postati kralj narkotika u Švedskoj. Jedva sam čekao da se odmakne od mene jer sam imao osjećaj da nas netko promatra. Čak mi se jednom učinilo da sam vidio onog inspektora koji me ispitivao kad sam bio u istražnom zatvoru. Njegovo lice mi je ostalo urezano u sjećanje. I doista se ispostavilo da me upravo on prati. Sljedeći put kad mi se učinilo da sam ga ugledao, potrčao sam na vrata. Kad me ugledao, naglo se okrenuo i udaljio niz ulicu. Sjećam se da mi je ranije na ispitivanjima rekao da sam tvrd orah, a ja sam rekao da sam tvrđi nego što on misli.

Dugo sam se lomio. Osobni prohtjevi, ali i prohtjevi obitelji su bili sve veći. Odlučio sam prihvatiti prijedlog i vratiti se starom poslu. Imao sam priliku postati netko i nešto, ne obični štrumf, ulični diler ili kurir, već veliki nar-koboss. Odradit ću za početak tu pošiljku iz Finske i pre-prodati je u Švedskoj. Imam uvjete za to, imam novac. Caro-line nisam ništa rekao. Ona je zdravstveni radnik, bori se za zdravlje ljudi i nju bi puno pogodilo kad bi doznala za moje poslove na crno.

Otišao sam u Finsku i na dogovorenoj adresi kupio deset kilograma hašiša. Poveo sam jednu veselu kolegicu s posla, kao paravan za graničnu policiju. Ona nije imala poj-ma o ničemu, imala je slobodan radni dan, pa sam joj pre-dložio da odemo na ručak preko granice i da se odmorimo od posla. Vjerojatno se osim ručka nadala još nečemu. Moj dobri Volvo je brzo prešao tu razdaljinu i bili smo u Finskoj. Dok je prijateljica tražila parfem koji sam joj obećao kupiti po njenom izboru, ja sam otišao na adresu i kupio robu koju sam stavio ispod automobilskih sjedala. Na granici nije bilo nikakvih problema, jer se prijateljica smijala i pjevušila uz pjesmu s radija i sve je izgledalo ležerno. Robu sam skrio kod svog dobrog Bosanca u pizzeriji *Italy* u sanduk gdje stoji brašno za pizze. Sutradan sam dobio informaciju da jednom dileru trebaju dva kilograma hašiša. Uzeo sam ro-bu i uputio se na gradski bazen na periferiji zapadnog dije-la grada. Kada sam noseći torbu krenuo prema zgradi, opazio sam inspektora u autu koji je pristizao. Torbom

preko ramena u kojoj je bilo dva kilograma droge ušao sam u svla-čionicu kluba. U jedan od slobodnih ormara sam ugurao torbu, zaključao i pojurio uz stepenice na vrh zgrade. Ni-sam čuo kako ide za mnom. Nikad se u životu nisam tako uplašio. Tresao sam se kao da imam povišenu tempera-turu. Nekako sam se uspio popeti do vrha i naći prolaz na potkrovlje. Sklonio sam nekoliko crijepova i izašao vani na krov. Crijepove sam vratio na njihovo mjesto i razgledao kako ću se spustiti.

Očekivao sam policiju na sve strane, odnosno blokiranja zgrade, ali još nitko nije dolazio. Kad su se noge prestale tresti, polagano sam prešao na susjednu zgradu, nešto nižu. Ubrzo sam bio na tlu. Uvjerio sam se da nema onog auta ispred zgrade. Važno je da droga nije kod mene, pa da me i priveo ne bi mi mogao ništa dokazati. Ušao sam u auto i odvezao se u stan. Morao sam glumiti hladnokrvnost pred ženom, iako mi je srce bilo na vrh grla. Sutradan sam otišao ponovno otišao na bazen po drogu koju sam onda prodao dileru.

* * *

Ostatak skrivene droge nisam se usudio uzimati desetak dana, ustvari sve dok nisam pronašao kupca za preostalih osam kilograma. Zaradio sam gomilu novca. Odmah sam Caroline kupio najskuplju ogrlicu koja je bila u Uppsali. Pizzerija *Italy* je bila pod prismotrom dan i noć, narednih mjesec dana. Vlasnika nisu pitali nizašto, niti su ga ometali u radu. Nije mi više padalo na pamet da ubuduće krijem robu na tom mjestu.

Sljedeću robu sam kupio tek za šest mjeseci. Čekao sam da se situacija smiri i da ispadne povoljna cijena. Dojavili su mi da u gradu Malmö, na jugu Švedske, ima hašiš po jako dobroj cijeni. Preuzimanje robe od deset kilograma je obavljeno bez ijedne greške. Za dva dana je roba otišla dalje. Sve je bilo po planu kao i rast mog kapitala. Nisam pretpostavljao, niti sam sanjao da bi me netko mogao upitati za ove dvije pošiljke koje sam obavio bez ikakve greške, ali sam zaboravio da i zidovi imaju uši i uvjerio se da je tako nešto točno.

Dan poslije prodaje, upada mi policija u kuću s već poznatim inspektorom oko deset sati navečer. Odvođe me, a Caroline privode sutra u osam sati; čekali su dok dođe kućna pomoćnica i preuzme brigu oko djece. Kad me Caroline ugledala u policiji nije me htjela ni pogledati, okrenula je glavu.

Na pitanje zna li šta o mojoj robi, samo je plakala. Sve je poricala i klela se djecom da ona nema pojma o ničemu, kao što i nije imala. Poslije pola sata pustili su je sa saslušanja, a mene su zadržali deset dana. Svaki dan su razgovarali sa mnom po nekoliko sati. Oni, koliko mi se činilo, nisu bili sigurni jesam li prokrijumčario tu drogu ili nisam. Tjerali su me na priznanje.

Deseti dan su donijeli odluku da me puste uz plaćanje kaucije od pola milijuna švedskih kruna.

U želji da me puste na slobodu i da što prije vidim djecu i Caroline, pristao sam na taj uvjet, jer je taj iznos za mene bio sitnica. Pustili su me i odmah sam odjurio u stan da vidim šta je s Caroline. Došao sam, a stan je bio prazan. Nikakve poruke nije bilo. Ona je još uvijek bila na porodiljskom odmoru. Nisam znao gdje da je tražim. Sjetio sam se njene garsonijere i odmah pojurio tamo. Zatekao sam ih. Ugledala me i vikala na mene da se odmaknem od nje i njenog stana, da ne želi imati posla s dilerima, jer smo ubojice ljudi. Čak mi je izbacila i ogrlicu. Ljutito je govorila da ne želi više da me vidi, samo želi djecu, jer djecu ne mogu odgajati ljudi koji zbog novca ubijaju druge ljude.

Želio sam mirnim tonom progovoriti nekoliko rečenica, ali je bila neumoljiva. Otjerala me s praga. Morao sam otići, bojao sam se da ne pozove policiju.

* * *

U narednih nekoliko dana napravio sam punomoć kod odvjetnika da dvosoban stan u Uppsali ostavljam djeci, Sari i Rogeru, a do njihove punoljetnosti stan koristi Caroline skupa s djecom.

Za deset dana sam bio u Stockholmu. Iznajmio sam garsonijeru i kupio jedan sendvič bar. Kad sam kupio bar, već su radile tri zaposlenice. Jedna od njih je Španjolka. Pohvalili su mi kako je dobra i poštena radnica, a bila je i lijepa; crnih očiju i duge crne kose. Bila je malo jače konstrukcije tijela, sve u svemu lijepa, sviđala mi se. I nije bila udana.

Lijepa Rosita, tako joj je ime, ostala je raditi s još dva pomagača. Prihodi su bili onakvi kako mi je prethodni vlasnik i rekao, dosta dobri, ali za mene nedovoljni.

Počeo sam tražiti kuću negdje na periferiji grada. Našao sam za malo novca, ustvari, cijene kuća bile su tada niske. Kuću sam sredio i preselio se u nju. Sviđala mi se kuća, kao što mi se sviđala i Rosita. Ona je imala dvadeset i osam

godina, a ja četrdeset i devet godina. Kako sam stariji, nekako bacam oko na sve mlađe prijateljice, ovog puta je razlika dvadeset i jedna godina.

Rosita je primijetila kako je gledam, pa je i ona često pogledavala u mene. Ponudio sam joj smještaj u svojoj kući, rekla je da ima prijatelja i da s njim stanuje. Ostao sam bez riječi.

Nakon dva mjeseca Rosita me upitala: "Peter, vrijedi li još ona ponuda za stanovanje kod tebe? Dečko je pobjegao u Španjolsku, tjera ga policija zbog prodaje droge. Mislim da on neće više doći ovamo, ne smije, jer bi ga strpali u zatvor."

Iste večeri je Rosita doselila u moju kuću. Moram priznati da je bila žestoka, prava španjolska krv. Mislio sam da će me prve noći ugušiti, ali ostao sam živ. Ljepše mi je bilo s Caroline, ali je super i s Rositom.

Posao u senvič baru je išao dobro. Ja sam uživao šetajući po gradu, pijući pivo po kafićima i promatrajući zgodne djevojke. Također sam jedva čekao da se završi radno vrijeme i Rosita dođe kući i pohotno me zgrabi u zagrljaj. Dolazila je oko deset sati. Trebalo je očistiti radnju i utvrditi točan iznos zarađenog novca prema svakom radnom danu. Ponekad sam do njenog povratka kući dovodio neke lake djevojke koje bih sretao po kafićima. Rijetko koja bi odbijala prijedlog da odemo do mene kući popiti čašu viskija. Sve je moralo završiti do deset sati, kako Rosita ne bi ništa doznala.

Jednog dana dođe Rosita s posla i sva zadihana s vrata izusti: "Dolazila je policija u bar i tražila neke ljude u vezi droge. Tražili su mog prijatelja, a ja sam rekla da je pobjegao u Španjolsku."

Vidjela je kako sam problijedio, ali shvatila zašto, pa je upitala: "Jesi li dobro? Tako si blijed!"

Slagao sam da mi cirkulacija od jutros nije najbolja i da cijeli dan osjećam malaksalost. Ustao sam popiti čašu viskija.

Sutradan sam imao vremena analizirati situaciju u kojoj se nalazim. Često mislim na onog istražitelja iz Uppsale kao da sam opsjednut njime. Mislio sam da sam pobjegao dovoljno daleko i da ne zna gdje se nalazim, ali neko čulo mi govori da nije tako. Kad sam kupovao lokal i kuću, morao sam donijeti pored ostalih dokumenata, potvrdu odjave i prijave u Stockholmu. Tako policija zna točno gdje se nalazim. Čak mi se jednom učinilo da sam u sendvič baru vidio svoga omiljenog inspektora. Učinilo mi se ili je stvarno bio, svejedno, ja sam se trznuo nazad i udaljio koliko sam brže mogao.

Poslije godinu dana zajedničkog života, Rosita mi je rekla da je trudna. Našalio sam se rekavši, jesi li sigurna da je moje, a ona uzvratila odlučno i uvrijeđeno: "Ako sumnjaš, provjerit ćemo DNK."

Ušutio sam i zagrlio je jer sam vidio da sam s tom nespretnom šalom ispao sasvim obični idiot. Želio sam da mi potvrdi da mi je vjerna.

* * *

Kad je prošlo šest mjeseci trudnoće, Rositi je doktor rekao da ne bi smjela više raditi i da treba čuvati trudnoću. Zamijenila ju je jedna prijateljica, navodno poštena i vrijedna radnica. Ona je u dogovoru sa mnom odlučila da odemo do njezinih roditelja u Španjolsku. Željela je tamo provesti ostatak trudnoće. Karte smo rezervirali, a let imamo za tri dana. Čelična ptica se digla s aerodroma Arlanda kod Stockholma i uzela pravac prema Barceloni. Rosita je iz sela Poble Espanyol, malog mjesta kod Barcelone.

Pet godina otkako je otišla od kuće nije dolazila svojim roditeljima i evo sad ne ide sama, već s ocem njenog sina i sinom kojeg nosi pod srcem.

Dočeka nas je njen stariji brat Antonio na aerodromu. Krenuli smo u pravcu njihovog rodnog mjesta Poble Espanyol. Radovalo me to putovanje, jer inače volim putovati, ali okolnosti mi nisu dopuštale prava putovanja za odmor duše i tijela. Obišao sam nekoliko državnica, ali sve poslovno i u potrazi za jeftinom drogom.

Brzo smo stigli do Rositine kuće. Njeni roditelji, stariji ljudi, ljubazno su nas dočekali ispred kuće. Na prvi pogled sve je izgledalo uredno i lijepo. Slijedila je sangrija, to čuveno tradicionalno piće za dobrodošlicu, koje mi je zagrijalo i dušu i tijelo. Popili smo i otvorili dušu. Priča se razvezla o svemu i svačemu. Ja sam govorio švedskim jezikom, a Rosita prevodila na španjolski jezik. Kad je Rosita razgovarala s roditeljima, koješta sam propitkivao Antonia, jer je dosta dobro govorio engleskim jezikom. Pričala mi je Rosita da joj je brat bio oženjen, a ženu ne vidim i odmah sam upitao za nju.

Antonio se malo zbunio, zacrvenio, očima lutao po stropu, dok je dao odgovor: "Žena me napustila kad sam bio u zatvoru. Ustvari, osuđen sam na dvije godine zatvora zbog droge. Žena je ostala živjeti s mojim roditeljima. Dolazila mi je u posjetu redovito i nije se žalila nizašto. Jedan dan mi dođe otac u posjet i priopći da je napustila našu kuću, udala se za nekog taksistu iz Barcelone."

Nisam htio komentirati njegovu ispovijest, imao sam sličnu sudbinu dva puta. Sangrija me uspavala, probudio sam se sutra ujutro.

Obilno smo doručkovali, po običajima ovog kraja. Onda me Antonio odvezao u Barcelonu, tu ljepoticu južne Španjolske. Prekrasno sam se osjećao jer sam obišao i dosta toga vidio u toj predstojnici autonomne zajednice Katalonija. Vidio sam najljepšu katedralu na svijetu, Sagrada Familia, stadion kluba Barcelona, gore na velikom uzviše-

nju iznad Barcelone, vidio sam najveće Gospino svetište na svijetu i još stotine prekrasnih stvari tijekom vožnje kroz grad i oko grada.

Ručali smo u jednom divnom restoranu, također na uzvišici iznad Barcelone. Tu sam iskoristio priliku da saznam sve o Antonievoj vezi s drogom. Na moje pitanje, sve je objasnio bez ikakvog ustručavanja.

Antonio tvrdi da je prodavao drogu, ali da nije kriv za te dvije godine zatvora. Možda i ima pravo, ali logika je ipak na strani suda i propisa koje je donijela jedna društvena zajednica.

Pitao sam Antonia o cijeni droge i gdje se može nabaviti, sve je znao i imao prave informacije. Koliko sam vidio, narkotici su ovdje u Španjolskoj bili puno jeftiniji. Ako je cijeniti po standardu i nacionalnom dohotku, tako bi trebalo i biti. Nagovarao sam ga da bi robu mogao dobro prodati u Švedskoj, te da nađe načina prebaciti je do Stockholma, a tamo ću ga povezati s pouzdanim ljudima koji to rade. Vidio sam da sam ga dao u brigu i razmišljanje, kako to uraditi i kako taj prokleti novac zaraditi. Na moje insistiranje da platim ručak i gorivo za automobil, Antonio je rado pristao. Odmah sam zaključio da nema baš previše novca.

Naredna dva i pol mjeseca osjećao sam se odlično. Naime, rekao sam Antoniu da ću sve troškove u kući i za naša putovanja osobno snositi. Rosita je rekla kako imamo sendvič bar u kome radi, te da smo bogati, kako imamo i kuću u švedskom gradu. Roditelji i brat su bili prezado-

voljni situacijom u kojoj se ona nalazi. Zet jest nešto stariji, ali ništa za to, ako se sviđa njoj, sviđa i njima, bitan je novac. Posebno je bio sretan Antonio, imat će priliku još se jednom dokazati u poslu.

Za dva i pol mjeseca Antonio i ja smo prešli svu Španjolsku uzduž i poprijeko, bili smo dva dana u Madridu. Putujući od mjesta do mjesta, upoznali smo dosta Antonievih prijatelja iz svijeta narkotika. Pravio sam se kao da ništa ne razumijem i ne znam. Osjetio je i Antonio kako ne želim pričati pred njima puno o drogi, te me poštedio od takve priče.

Približavalo se vrijeme Rositinog poroda i našeg povratka u Stockholm. Ubrzo ju je zaboljelo, rodila je sina, a porod je bio relativno lagan.

Prihvatila je našeg sina i oči ne skida s njega. Bila je prava žena, zrela za majčinstvo. Dosad sam izgubio svaki kontakt s dvjema ženama i majkama svoje djece, ovoga puta to ne želim, moram biti dobar muž i otac, te prigrliti svim svojim bićem Rositu i malog Larsa.

Rosita je kao prava katolkinja odnijela sina na krštenje. Željela je da Lars bude katolik. Dopustio sam bez razmišljanja, želio sam imati sina koji će biti bolji od mene, a to može biti samo ako ga majka bude dobro odgajala i ako unese Boga u njega od malena. Bog će mu biti potreban u životu kao što je i meni trebao, ali ja sam u tom pogledu ostao prazan. U Stockholmu ima dosta crkava, a u jednoj od njih budu mise svake nedjelje za Španjolce na njihovom

jeziku. Rosita je dogovorila da jedne od narednih nedjelja obavimo krštenje malog Larsa. Krštenje smo obavili u studenom 2003. godine. Poslije toga smo u jednom restoranu napravili druženje s kumom i užim krugom prijatelja. Taj čin mi je ostao nezaboravan i rado ga se sjećam sve do danas.

Rositi sam osigurao sve uvjete za odgoj malog Larsa. Dva puta tjedno je dolazila jedna umirovljena bolničarka da pomogne oko djeteta i kuće. Novca je bilo, sendvič bar je radio odlično, čak i bolje nego ranije, tako da smo mogli sve osigurati za dobar odgoj djeteta. Posjetio nas je kući i svećenik koji je krstio Larsa, da nas vidi i blagoslovi dom jer je Rositi to bilo važno.

Bio sam kući, te sam s njim popio po čašu viskija. Svećenik je bio znatiželjan, te postavljao pitanja kojima nisam bio oduševljen. Počeo je ispitivati o mojoj prošlosti. Vidio je po mom reagiranju da mi se pitanja ne sviđaju, te kao pametan čovjek, skrenuo temu na drugu stranu, odnosno, brzo je otišao. Bez obzira na sve, na polasku sam mu dao pet tisuća kruna, kako mi je šapnula Rosita. Brinula je oko kuće, sina i mene, a ja o poslovima bara.

Radnica koja je zamijenila Rositu je odlična, čak mi se čini još brža i sposobnija od nje. Primijetio sam također da me čudno pogledava, odmjera. Vidim da želi nešto, mene ili novac. Vodio sam kontrolu blagajne, koliko sam mogao vidjeti, to je bilo u redu. Jednog dana testirao sam onu

drugu sumnju. Uputio sam joj jedan vrlo sočan kompliment kad smo bili sami, odalo je reagiranje njenog tijela. Crvenilo lica, žar u očima i drhtaji ruku su rekli apsolutno sve.

* * *

Prolazio sam jednog dana kroz Veliki park, ustvari, vraćao se iz sendvič bara i čuo neke zvuke slične jecanju. Sjeo sam na prvu klupu na koju sam naišao i pretvorio se u uho. Nije bilo puno ljudi uokolo i koliko sam mogao čuti, zvuk je dolazio iz obližnjeg žbunja udaljenog dvadesetak metara.

Jecanje se pojačavalo, ostali šetači nisu pridavali nikakvu pozornost tome. Ustanem i uputim se pravcu žbunja. Kako sam se približavao žbunju, tako se glas još više pojačavao. Ništa ne vidim, samo čujem. Dan je vedar, vidljivost dobra, a ja ništa ne vidim. Tiho, najtiše sam se prišunjavao i imao šta vidjeti.

Jedan dečko vodi ljubav sa sasvim mladom zgodnom djevojkom. Vidim golo tijelo, a drugi dečko miluje je po grudima i gleda prijatelja kako izvodi seksualne pokrete.

Povikao sam koliko sam mogao. Dečki su istog trena pobjegli koliko ih noge nose, jedan gologuz, a drugi napola obučen. Prišao sam, probio se kroz gusti žbun do djevojke i

upitao šta se ovdje dešava. Djevojka je još uvijek bila u nekom zanosu, u nedefiniranom psihičkom stanju. Nikako me nije mogla registrirati.

Dirnuo sam je po kosi i malo pokrenuo glavu, a ona meni: "Nastavite molim vas, gdje je onaj vaš drugi prijatelj, neka nastavi još jače."

Ništa mi nije bilo jasno, ja sam mislio da je silovanje, a ona traži još. Opet sam joj drmnuo ramena i glavu da dođe sebi. Bila je gola, lijepa, sasvim mlada, petnaestak godina. Ispod nje je bio neki debeli karton i dijelovi njene odjeće. Pokušao sam je obući. Protivila se i stalno je tražila još. Uspio sam je obući, ali ju je bilo teško osoviti na noge, kao da su joj bile oduzete.

Imao sam mobitel kod sebe i pozvao sam policiju na mjesto gdje se nalazim. Za nekoliko minuta su došli. Izašao sam iz žbunja da me vide te im sve ispričao. Kad su vidjeli djevojku odmah su je prepoznali, čak su rekli da se zove Kajsja i sve znaju o njoj. Na rastanku su dodali da je ona teža narkomanka i da to nije bilo silovanje, već njeni stalni seksualni odnosi s više muškaraca. Bila je nezasitna nimfomanka.

Upitao sam: "Zašto su onda dečki pobjegli od nje kad su mene ugledali?"

"Ona je maloljetna, oni to znaju i znaju šta slijedi ako ih netko prijavi."

Na polasku sam zapisao adresu ustanove kamo su je odvezli.

* * *

Poslije desetak dana na um mi je pala Kajsja. Pronašao sam u notesu adresu na koju su je policajci odveli i odmah isplanirah vrijeme kada ću je posjetiti. Želio sam ponovno vidjeti tu djevojku. Na portirnici su me uputili kod ravnateljice ustanove za liječenje mladih ovisnika o narkoticima.

Ljubazno sam pozdravio sredovječnu, ljepuškastu i nasmijanu ženu. Ponudila mi je mjesto da sjednem i upitala: "Tko je vaš sin, kćerka?"

"Oprostite, ovdje nisu moj sin ili moja kćerka, već sam htio posjetiti djevojku Kajsju koju sam prije dvadeset dana spasio od nekih napasnika. Naišao sam kad su vodili ljubav s njom. Otjerao sam ih, te sam pozvao policiju da je odvedu kući. Policija ju je prepoznala i odvela u ovu ustanovu gdje se liječi" - rekao sam.

Samo što sam izgovorio zadnju riječ, ravnateljica je pomalo ljutitim glasom izgovorila Kajsino ime te objasnila: "Kajsja već pet dana nije tu, jednostavno je otišla i nije joj prvi put. Obavijestili smo njenu majku koja je ogorčena

zbog nestašluka svoje petnaestogodišnje kćerke. Ona će se vratiti, jer nema kuda otići, mama ju je natjerala na liječenje i ona plaća za nju."

Zahvalio sam ravnateljici i dodao da sam htio upoznati tu djevojku i pomoći joj koliko mogu, ako ništa drugo pomoći materijalno njeno liječenje. Ravnateljica se oduševila mojom željom da pomognem jednoj ovisnici. Dok sam ustajao i pozdravljao se, ravnateljici je palo na um da me spoji s Kajsinom mamom. Dala mi je njezin broj telefona.

Sutradan sam nazvao i rekao da želim pomoći Kajsi. Vjerojatno joj je čudno zvučalo da nepoznat čovjek želi pomoći njenoj djevojčici. Bez obzira na sve došla je na sastanak u jedan fini restoran blizu ustanove gdje se liječi njena kćerka. Odmah sam prešao na stvar, želio sam više doznati o njenoj Kajsi.

Ispričao sam kako sam je spasio od nekih napasnika. Policija mi je rekla gdje se liječi, posjetio sam ustanovu i ravnateljica mi je dala broj. Kajsina mama je glasno zaplakala, rekla je da je Kajsia sve što ima na ovom svijetu.

Kad se malo pribrala otvorila mi je srce: "Ja sam Nilson Sanna. Rođena sam i živim u Stockholmu. Veoma mlada sam izgubila roditelje, odmah poslije srednje škole. Zaposlila sam se kao farmaceutkinja jer sam tu školu završila i radim do danas taj posao. Stan mi je ostao od roditelja. Mlada, puna snage i energije živjela sam život kako je živjela moja generacija. Puno se pilo, orgijalo, veselilo i tako u tim orgijama ja sam zatrudnjela, ali ne znam s kim.

Nagovarali su me da pobacim, međutim nije bilo sile koja bi me nagovorila na tako nešto. Uvijek sam sanjala djevojčicu ili dječaka. Bilo mi je svejedno, da li ću roditi jedno ili drugo.

Rodih djevojčicu zdravu i finu, meni najljepšu na svijetu. Moja djevojčica je bila dobra i predobra, nikakvih problema s njom nisam imala. Brzo je narasla, pošla u školu, odlično učila. Počela se razvijati u dvanaestoj, a u trinaestoj godini je izgledala kao prava djevojka. Normalno, počela je družiti se sa svojim vršnjakinjama, izlazila je u diskoteke i uvijek se na vrijeme vraćala kući.

Kad je Kajsa imala dvanaest godina, ja sam počela u kuću dovoditi jednog prijatelja s kojim sam, krijući od Kajse, bila u vezi tri godine. Bio je mlađi od mene pet godina. Meni je trebao netko da me privija i grli, a njemu je trebala materijalna potpora. Kad sam ih upoznala, od tog trenutka nisu podnosili jedno drugo. Otada je Kajsa počela više izlaziti s prijateljicama kojekuda. Kao da se razočarala u mene, da sam je iznevjerila ili zanemarila.

S četrnaest godina, rekla mi je da ju je jednog dana, kad sam bila druga smjena u ljekarnoj, moj prijatelj počeo milovati po grudima uz komplimente da je prelijepa. Ona je pobjegla kod svoje prijateljice, a on je kad sam došla s posla, tvrdio da je Kajsa narkomanka, i to teži slučaj. Tom rečenicom me toliko naljutio da sam ga odmah izbacila iz stana. Pomirili smo se tek poslije tri mjeseca.

Moja je mala djevojčica još uvijek bila poslušna, dobro učila, ali je stalno bila u nekom pokretu i žurbi. Sad je ovdje,

sad ondje, a na pitanje kuda će i gdje je bila, uvijek je imala odgovor. Ja sam imala veliku brigu, jer je bila lijepa i zgodna da mi je netko ne siluje ili kidnapuje. Tješila me time da je trenirala kung-fu i da se može obraniti od svakog muškarca. Ohrabrila me i vjerovala sam joj.

Jednog dana poslije nastave, javila je da će ići u centar za rehabilitaciju narkomana, kao treba pomoći nekoj prijateljici koja je ovisnica, te da ima puno prijateljica koje su postale ovisnice, ali ne i ona. Kasnije sam uključila logiku, otkuda ona s prijateljicama koje se drogiraju...? S kim si, takav si. Počeo je crv sumnje da rovi u meni. Jednom sam u kupatilu vidjela kap krvi i to me uznemirilo. Sve više mi se činilo da je moja djevojčica dvolična. Ubrzo je došao dan istine.

Jedno nedjeljno jutro pošla sam u toalet. Vrata su bila zaključana. Strpit ću se. Poslije deset minuta ponovo sam pokušala i opet je bilo zaključano.

Zvala sam: - Kajsa izađi, moram u toalet!

Šutjela je. Obuzela me nervoza i strah. Strpljenje me napustilo, svom snagom sam udarala vrata i uspjela ih odvaliti. Kad su se vrata otvorila, ona je istrčala pored mene i odjurila u svoju sobu. Razgledam po kupatilu i vidim; krv, čađavu žlicu i špricu. Bilo mi je slabo.

Ubrzo je došao moj prijatelj i odveo me u dnevni boravak. Kad sam došla sebi, on mi ironično dobaci:

- Rekao sam ti davno da je tvoja ljepotica obična kurvetina.

Ujeo me za srce i to mu nisam mogla oprostiti; izbacila sam ga ponovno vani.

Kajsa mi je priznala sve: otkad, koliko često, kako je novac zarađivala i kako je sve to prikrivala.

Pored priznanja da se fiksa svaki drugi dan, još šokantnije je bilo čuti kako je pribavljala novac za tu skupu drogu; krala novac od starijih osoba, krala po trgovinama i u zadnje vrijeme prodavala svoje tijelo. Priznala mi je također da je bila ludo zaljubljena u dečka koji je bio na jakim drogama i da je također zarađivao novac prodajući svoje tijelo muškarcima i starijim ženama. Droga se morala imati, a ugled i dobar glas, manje više.

Nikako se nisam mogla načuditi svojoj naivnosti da to nisam ranije otkrila. Da sam joj zavirila u torbu, mogla sam vidjeti u njoj, špricu i žlicu. Morala sam primijetiti da je bila nervozna i nesnosna ponekad, valjda kad nije imala drogu.

To što nisam željela vidjeti je zbog velike ljubav prema njoj, koju i takvu volim najviše na svijetu.

Otišla sam u savjetovalište za ovisnike. Dobila sam informaciju i upute: Kajsu znamo već duže razdoblje. Dolazila je nama puno puta s jednim dečkom koji je nažalost prije dva mjeseca umro i za kojim je puno tugovala. Kajsa mora žurno na liječenje i to na strogo i ozbiljno liječenje.

Prije pola godine Kajsu sam odvela u ustanovu za liječenje od narkotika. Obećala mi je da će se brzo izliječiti. Međutim, ne poštiva pravila ustanove; oni nisu policija da je prisiljavaju, treba samosvjesno pristupiti liječenju. S

njom ide sporo ili nikako. Često me ravnateljica zove da mi priopći loše vijesti da ne ide kako treba. Osim o drogi, ovisnica je i o seksu, i prodaje se svim muškarcima koji su na liječenju."

Sanna je opet zaplakala kao i kad je tek došla. Opet sam šutio dok ne prestane plakati kako bih ponudio pomoć. Bila je psihički uništena. A onda je zazvonio telefon. Javila se i poslije tri sekunde pada u nesvijest.

Preuzeo sam mobilni i priupitao šta se dogodilo, a glas reče: "Kajsa je pronađena mrtva u Velikom parku."

* * *

Tri mjeseca poslije Rositinog i mog boravka u Španjolskoj, dođe telegram da nam njen brat Antonio dolazi u posjet. I doista, za pet dana je došao. S aerodroma je uzeo taksi i pravac k nama. Divno, obradovali smo se jer je on nas lijepo dočekaao u Španjolskoj. Pokušat ću se odužiti što bolje. Kad je Rosita otišla u sobu obiće dijete, Antonio je brzo i tiho izgovorio: "Dvije cigle *Afganistanca* su u koferu, nemoj da sestra išta dozna; rekao si da ih možeš brzo utaliti; izvoli, dijelimo zaradu."

Zbunio me, dva kilograma hašiša nije malo. Dao me u razmišljanje. Pokušao sam se prisjetiti što sam ja njemu doista rekao. Da, rekao sam da se droga može prodati u Švedskoj i da je duplo skuplja.

Čudio sam se Antonievoj hrabrosti; u avionu je prenio dva kilograma droge. Prtljaga je prošla nekoliko kontrola i da nitko nije primijetio. Iako sam bio ljut na sebe što uvlačim i njega i sebe ponovno u opasne igre, šta sam drugo mogao učiniti u ovoj situaciji. Pogazio sam svoj stav i odluku.

Otišao sam i sve obavio kako sam već znao, a znao sam jer sam taj zanat dobro ispekao. Puno sam zaradio, Antoniu sam dao njegov dio, a meni je ostala opet gomila novca.

Antonio je izmislio neki razlog za odlazak nazad kući i odmah oputovao. Rosita se nije mogla načuditi toj žurbi, ustvari, bila je okupirana našim tromjesečnim sinom tako da nije tražila dublje razloge. Rekao je da će ponovno doći za desetak dana.

Za deset dana opet dobih poruku da stiže. Rosita je postala sumnjičava, ništa joj nije bilo jasno; sad tamo, sad ovamo, kao da je poludio. Pitala me o tom putovanju, šutio sam, iako sam sve znao.

Došao je sav sretan. Rosita ga je upitala otkud odjednom tolika ljubav prema njoj i posjete i otkuda mu novac za tako skupe avionske karte.

Nasmijano je odgovorio: "Sestro, ja te puno volim, zato sam tu. Što se tiče novca, sad ga imaš, sad ga nemaš. Došao sam darovati svog nećaka Larsa. Stavio je pod jastuk velik iznos novca."

Kad smo uhvatili priliku, popričali smo o novom paketu koji je ovoga puta bio težak tri kilograma. Robu sam utopio za nekoliko sati i opet po dobroj cijeni. Zamolio sam Antonia da ostane makar deset dana, da mu sestra ne bi posumnjala u njegove brze dolaske i odlaske, za to vrijeme ću mu pokazati grad i okolicu i upoznati ga s nekoliko narko-bossova. Lutali smo desetak dana kao muhe bez glave. Doduše, ne bez cilja. Uglavnom, pokazao sam mu sve zna-

čajnije objekte, kao i povijesne građevine u Stockholmu. Pokazao sam mu noćni život, odnosno objekte u kojima se odvija.

On je također galantan u trošenju novca kad ima, a pogotovu kad je zarađen na lagan i rizičan način. Volio je Antonio obilaziti noćne barove, volio se družiti s lijepim ženama, volio je piti skupi viski. Sve to dokazuje da je Antonio nekada naučio živjeti na visokoj nozi.

Prije odlaska natrag u Barcelonu, zamolio sam ga da ubuduće mene preskoči u lancu preprodaje jer imam ženu i dijete i ne bih želio ponovno u zatvor. Uostalom, upoznao sam ga s nekoliko narkobossova i može s njima raditi bez mog posredovanja. Također sam ga zamolio da ubuduće iznajmi sobu u hotelu i da se ne javlja kad dođe, jer Rosita sumnja da se bavi nečim ilegalnim. Vidio sam po izrazu lica da je bio razočaran, ali je sve prihvatio i zahvalio se.

Rosita mi je sjela na kosti i stalno ispituje o bratovu dolasku. Izmišljao sam razloge da je smirim. Najradije bih pobjegao negdje da se odmaknem od svega.

Opet donosim odluku, po tko zna koji put, da više neću imati posla s drogom. Pa šta je to u meni, kakva pogubna sila koja me tjera u sve to?

Bože, kad te moja majka nije unijela u mene, evo ja želim da se sprijateljimo. U zadnje vrijeme često izgovaram tvoje ime, ne što vjerujem, već što čujem od ljudi da te zovu kad im je pomoć potrebna. Meni si potreban. Previše sam zla učinio ljudima.

Ako je dovoljno kajanje, evo Bože, ja se kajem.

Nakon toga, činilo mi se da mi je bilo lakše disati. Pohvalio sam se ženi da sam se molio Bogu. Nasmijala se i dodala: "Ti nisi veliki grešnik a i da jesi, trebaš se samo iskreno ispovijediti i prestati grijehiti."

Povjerovao sam ženi. U mene je ušlo neko blaženstvo, mir i beskrajno zadovoljstvo. Te noći sam spavao spokojno kao naš mali Lars.

* * *

Sabralo se dosta nekog novca u kućnom trezoru koji me s vremena na vrijeme uznemiravao. Odlučih ga staviti na račun u banci. Naime, čuo sam da neka strana banka prima novac na štednju bez dokaza o zaradi. Otišao sam u tu banku i provjerio; doista, istina je. Uzeo sam veću količinu novca iz trezora i odnio ga u banku.

Život mi krenuo kao po loju. Sad mogu reći, hvala ti Bože, jer sam se pokajao za sve što sam dosad radio. Ipak me prožima neki nemir jer se sjetim one izreke, kad ti ide najbolje u životu, ubaci kamenčić u cipelu. Znao sam da nema apsolutne sreće, da je sve relativno, jedino je smrt apsolutna.

* * *

Poslije tridesetak dana od Antonieva odlaska za Španjolsku, jedno jutro oko deset sati zove me na mobitel recepcionar iz hotela "Patriks" i bez objašnjenja reče: "Stigao je vaš čovjek iz Španjolske."

Jasna mi je poruka, ali zašto se javlja meni. Rekao sam mu da ne želim više čuti za posao. Uostalom, neka je prodaje kako zna i umije.

Nakon dvadesetak minuta, policija upade u stan, staviše mi lisice i odvedoše u auto. Nisu se osvrtni na ženin plač i pitanja: "Kuda ga vodite, zaaašto?"

Meni su rekli u autu: "Dolijao si."

Odveli su me u policijsku stanicu, uveli u neku sobu s radnim stolom i nekoliko stolica i tu me ostavili. Tri sata čekanja bila su kao vječnost.

Onda uđe jedan gospodin, odmjeren u svakom pogledu i priopći: "Gospodine izvinite, vi ste greškom dovezeni ovamo, vi niste čovjek koga smo trebali. Odmah ćemo vas vratiti kući, još jednom izvinite."

Izgovorio je to i napustio prostoriju. Jedan policajac me odvezao kući. Niti riječi nije progovorio sa mnom, čak se nije ni pozdravio.

Peti dan je od toga, izašao sam u šetnju u park, u onaj park gdje sam vidio djevojku Kajsu. Mobilni je zazvonio. Javio sam se, kad ono s druge strane Antonio: "Sve je odlično, molim te da se vidimo negdje nakratko i ja odmah odlazim za Barcelonu."

Pozvao sam ga da dođe u park. Ubrzo je stigao taksijem.

"Robu sam prodao i kupac je poručio za petnaest dana duplu količinu, šest kilograma, nemam novac za toliko, posudi mi, vraćam pošteno i ne pričaj sestri ništa. U avionu me nije nitko ni pogledao, mogu prenijeti koliko želim" - zamolio me.

Drago mi je što me ne poziva u partnerstvo, zato ću mu dati svu zalihu novca koju imam u kući. Sačekao je u jednom restoranu. Stvarno, sve što sam imao dao sam mu uz želju da ga umnoži i vrati bez provizije, bez razmišljanja i kalkuliranja, hoće li ga vratiti ili ne. Nakon toga, sjeo je u taksu i otišao na aerodrom.

* * *

Antonio ponovno šalje poruku da dolazi. Odgovorio sam da nije potrebno da me obavještava i naglasio da se poruke snimaju i čitaju. Pozdravio je sestru i malog Larsa.

Tri dana nakon toga, Antonio se našao sa svojim kupcima u Uppsali, prodao robu i sjeli su ručati u jedan skupi restoran. Veseli, zadovoljni čekali su naručeno piće.

Konobar im je prišao bez pića i šapućući rekao: "Restoran je opkoljen s puno policije."

Znoj se pojavio na čelima, oči se zasvijetlile i proširile.

Konobar se udaljio, a izvana se začuo glas preko zvučnika: "Ostanite na mjestima, mirujte i bez pokušaja da bježite ili da se fizički suprotstavljate. Podignite ruke i izlazite polagano jedan po jedan na glavni izlaz, znamo koliko vas ima, vidimo vas."

Momci su bez ikakvog otpora izišli napolje i predali se. Odmah su im stavili lisice, oduzeli sve predmete koje su imali kod sebe, kao i ključeve od auta. U autima je bila sva roba i novac. Odvedeni su u istražni zatvor u Stockholmu.

Ubrzo su došli i po mene.

Na saslušanju su isljednici predočili snimke i slike na kojima se vidimo Antonio i ja, kako Antonio ulazi u moju kuću, te naš sastanak u Velikom parku. Kako sam se mogao braniti kad su snimci i slike rekli sve. Samo sam šutio kao i ranije.

Policija je Antonia isporučila Španjolskoj, jer su ga tražili zbog istih radnji. Ja sam ostao u istražnom zatvoru tri mjeseca, a ostale uhićene preprodavače nisam više nikada vidio i ne znam što je s njima.

U istražnom zatvoru sam proveo tri mjeseca, zakazano je moje suđenje za suradnju s grupom za rasturanje 20 kg droge. Nisam izravno uhvaćen na djelu niti je to dokazano. Odvjetnik me savjetovao da priznam jedino poznanstvo s navedenom grupom. Nitko nije spominjao moj novac koji sam posudio Antoniu.

Na dan suđenja sam bio optimističan da ću biti oslobođen. Ipak se moja predviđanja nisu ostvarila.

Poslije uvodnih formalnosti, na dan suđenja, pročitana je moj kriminalni dosje. Sve je nabrojeno od puberteta do danas. Poslije izlaganja tužitelja i suca dobio sam riječ.

Šta kazati već kako mi je odvjetnik rekao. Ja sam priznao da sam poznao navedene ljude, ali da nisam imao nikakvo sudjelovanje u prodaji. Posuđeni novac nisam spominjao, ali me boljela duša za njim. Naglasio sam da je Antonio ženin brat i da sam po obiteljskoj liniji kontaktirao s njim. Čini se da mi nikakva priča ne može pomoći, dosta

mi je samo moja savjest koja me proziva za toliko uništenih mladih života na čijim sam tužnim sudbinama postao kralj grada Uppsala. Zašutio sam i nisam htio više ništa reći.

Poslije duge pauze sudsko vijeće je obrazložilo, a potom izreklo presudu: "Gospodin Bergqvist Peter kao maloljetnik je osuđen na osam mjeseci boravka u kazneno popravnoj ustanovi za maloljetne prestupnike. Gospodin Bergqvist je također osuđivan i ranije za iste kriminalne radnje. Pored toga i dalje je surađivao s dilerima, te im pomagao u posredovanju kupnje i prodaje narkotika, stoga se osuđuje na osam godina zatvora. Kaznu će izdržavati u zatvoru u Stockholmu."

Svi snovi o obiteljskoj bajci s Rositom i sinom padoše duboko u provaliju. Čovječe, pa ja sam sam sebi prepreka do sreće. Treba mi cijeli život da to shvatim. Teško je istjerati avetinju svojih navika iz svijesti i podsvijesti i ukrotiti ego. Najveća je pobjeda, pobijediti samog sebe. Ljut sam na sebe. Problemi, brige u koje sam ponovno zapao, lupaju mi o lubanju kao da je žele probiti da iz nje iscure i ovo malo mozga.

* * *

Rositu, tu krasnu ženu koju nisam zaslužio, uvalio sam u probleme. Dok sam bio u istražnom zatvoru dolazila mi je kad god sam imao pravo na posjetu. Bila je na suđenju i čula brojku od osam godina; puno da je osam mjeseci, a kamo li godina. Dolazi već treći put u zatvor i pravi kombinacije kako da me izvuče na slobodu. Predložila je da prodamo kuću i sendvič bar, te otkupimo slobodu. Znao sam da u nekim slučajevima postoji mogućnost plaćanja za izlazak na slobodu.

Angažirao sam odvjetnika da vidi tu mogućnost o kojoj Rosita priča. S obzirom da sam se dobro ponašao u prethodnom izdržavanju kazne, odvjetnik mi je rekao da će Uprava zatvora razmotriti moj zahtjev, a u međuvremenu treba stupiti na snagu izmjena zakona o izdržavanju kazne i otkupu po vrijednosti jednog dana boravka u zatvoru.

Napravili smo punomoć na Rositu da može prodati kuću i bar. Dala je oglas u tisak za prodaju navedenih nekretnina. Do pojave kupca prošlo je četiri mjeseca. U tom

razdoblju ona je često dolazila u posjetu i fascinirala me svojom pažnjom. Sina mi je donosila nekoliko puta. Larsu je više od godinu dana: hoda, izgovara tata, smije se, izvodi smiješne pokrete.

Cijene nekretnina su bile visoke, tako da je Rosita skupo prodala kuću i bar. Rekla je da je našla posao i iznajmila garsonjeru i da će novac odmah preko banke uplatiti u Zatvorsku ustanovu. Tada ću biti ponovo na slobodi jer navodni zakon treba uskoro proći sve procedure i stupiti na snagu.

To je bio Rositin zadnji posjet, više nikad u životu nisam vidio ni nju, niti sina, a o novcu da ne pričam. Odvjetnik mi se također više nije javljao. Umotao sam se u svoju tugu i potonuo duboko.

* * *

Zatvorska pravila su slična svugdje. Moraš ih poštivati, biti poslušan, ne praviti se frajerčinom i brojiti dane. Soba u kojoj se nalazim, identična je onoj iz zatvora u Uppsali. U njoj su četiri kreveta, četiri ormara i četvorica zatvorenika. Rijetko su trojica, jedino kad netko odleži svoje pa ode, ali brzo dođe novi zatvorenik. I to upoznavanje novog kriminalaca je zanimljivo, da ga usporedimo s nama, je li bolji ili gori od nas.

Dok je žena dolazila u posjet sa sinom, osjećao sam se dobro, ali poslije njene igre, moj život je postao jedan od krugova Danteova pakla.

Ne mogu ni od koga doznati gdje je otišla i na kojoj je adresi. Na telefon se ne javlja, mobilni isključen. Poslije osam mjeseci boravka u zatvoru, izgubio sam svaku nadu da ću nju i sina više vidjeti i čuti.

Čak sam poslao pismo njenim roditeljima u Španjolsku i pitao za Rositu i Larsa, te ako išta znaju o njoj da mi jave.

Ubrzo sam dobio poruku od njezinih roditelja: *Rosita se ponekad javi telefonom, ali ne kaže odakle zove. Mi mislimo da je u Švedskoj.*

Možda oni stvarno i ne znaju gdje je niti činjenicu da je prodala svu svoju nepokretnu imovinu.

Točno je godina dana kako služim kaznu kad dobih Rositino pismo iz SAD-a s pečatom grada Washingtona, bez adrese. Pismo je preporučeno, veća bijela koverta u kojoj je papir s dugačkim sadržajem. Otvorio sam i tresao se kao jasikov list. Našao sam kutak u zatvorskim prostorijama gdje me neće nitko ometati, TV dvoranu preko dana. Rekao sam dežurnom policajcu da sam dobio pismo od žene i da ga želim bez ometanja pročitati. Dežurni policajac je obećao da me neće nitko uznemiravati.

Dva lista papira formata A-4 su napisana malo krupnijim rukopisom:

Počinje bez tepanja dragi, odnosno jebeni, obraća mi se samo imenom.

Peter, roditelji su me zamolili da ti se javim jer si im rekao da ne znaš gdje sam; oni također ne znaju gdje se nalazim. Javim im se telefonom, roditelji su, moram ih ponekad čuti. Antonio je zahvaljujući tebi također u zatvoru, pa su sami pod stare dane. Moj prijatelj s kojim sam pobjegla za Ameriku mi ne dopušta da ti se javljam, ljubomorani je od prvog dana na tebe, iako je njegova ideja bila da se udam za tebe, a poslije da te opljačkamo.

Bila sam s njim prije nego sam tebe upoznala kada si kupio Sendvič bar i zadržao me da i dalje tu radim. Primijetio je kako me gledaš i bio je bolesno ljubomoran. On nije nikad ništa radio, bio je materijalno ovisan o meni. Svađali smo se i mirili. Odličan je mužjak, iako lijenčina i neradnik. On je Španjolac iz Barcelone. Nas dvoje smo živjeli skupa šest godina u mom stanu i redovito vodili ljubav, ali nikad nisam zatrudnjela, iako sam to željela. Željela sam svim bićem dijete. Bili smo se malo posvađali oko nekih ranijih problema kad si se ti pojavio u moj život. Tad je otišao u Barcelonu ljut na mene, ali se redovito javljao. Voljela sam ga.

Kad smo bili kod mojih, vidjela sam se s njim nekoliko puta u Barceloni, dok ste ti i Antonio lutali od grada do grada. Tad samo se dogovorili da će on opet doći u Švedsku nakon moga poroda. Tako je i uradio. Našla sam mu garsonijeru, tamo ga smjestila, davala mu novac za život i tamo smo se krijući nalazili, vodili ljubav. Bio si dobar čovjek, ali slab ljubavnik. Meni je trebao netko muževniji, fizički jak. Puno sam mlađa od tebe i jednostavno nisam nalazila zadovoljstvo u krevetu s tobom.

Kad si ti odveden u istražni, a kasnije nastavio s izdržavanjem kazne, viđala sam ga skoro svaki dan. On je prihvatio Larsa kao svoje dijete, a i morao je, ovisan je o meni. Sad ima sina, pa makar i tuđeg.

Ona kombinacija da prodamo kuću i Sendvič bar i tebe spasimo, izbavimo iz zatvora je dao moj prijatelj. Dobro smo platili tvog odvjetnika da te uvjeri u priču.

USAD-u živimo svoj san.

Peter, tvoja droga ti je upropastila život, zbog toga su te napustile i druge žene, zbog toga nikad više nisi vidio svoju ostalu djecu, zbog toga si opet u zatvoru, zbog droge si to što jesi, a ti razmisli što si. Imaš dovoljno vremena.

Završila je bez pozdrava. Sedam dana nakon pisma nisam ni s kim riječi progovorio. Dovodili su mi psihijatra da se pozabavi mnome. Rekao sam mu: "Pobjegla mi žena u Ameriku sa sinom i ljubavnikom, preveslala me za deset miliona kruna. Trebam nešto jako da to prebolim."

Dao mi je neke tablete. Preko dana sam nekako i funkcionirao, ali po noći one riječi napisane u pismu su zujale, lupale u glavi kao kamenje. Pojedine rečenice su se pretvarale u velike transparente postavljene na velikim neboderima.

Nikako se ne mogu načuditi svojoj naivnosti, a mislio sam da sam mudar čovjek. Taj prokleti novac, kad ga imaš zamišljaš se svemogućim, nisi svjestan koliko si malen i neznalica. Živio sam sa ženom koja mi je odglumila ljubav, pa koji sam ja glupan. Uzela mi je sve i bacila u tamu goru od zatvorske samice.

* * *

Preživio sam to razdoblje. Već je godina i osam mjeseci kako izdržavam kaznu. Vratio sam se u neku zatvorsku normalu. Zaključio sam da moram više čitati, jer ću iz knjiga dosta toga naučiti, ali i zaokupiti misli nečim drugim. Vremena imam, samo se treba organizirati; manje gledati TV, a više čitati. U vremenu doručka, ručka i večere serviram jelo zatvorenicima u našem odjeljenju, a to je po sat vremena uz svaki obrok. Imam još jednu dnevnu obvezu od dva sata, pohađam računalni tečaj i učim programiranje.

Dakle, preostaje mi dosta vremena za slobodne aktivnosti koje mogu organizirati kako želim. Za sportske aktivnosti imam sve manje želje i volje, vjerojatno su godine učinile svoje. Počeo sam čitati ruske klasike: Tolstoja, Dostojevskog, Gogolja, Puškina, bosanskohercegovačkog nobelovca Ivu Andrića i sve ostalo šta sam našao u zatvorskoj knjižnici. Puno toga nisam razumio, ali nisam odustajao, pogotovo što sam primijetio kako mi se znanje

širi. U zatvoru su bili još neki zatvorenici koji su voljeli čitati i diskutirati o književnosti. Družili smo se i razgovarali o sadržaju romana. Poeziju sam čitao, ali pojedine pjesnike doista nisam razumio.

Vrijeme brže prolazi kad se ispuni s nečim sadržajnim. Evo prolazi i treća godina kako sam među zidovima koji su sagrađeni za one koji ne poštivaju propisane zakone. Slični su zakoni i u drugim državama koje su usvojili parlamenti, skupštine, sabori, kraljevi i kraljice.

Nastojao sam biti u svemu poslušan, podsvjesno sam se nadao pomilovanju poslije četvrte godine. Sve je bilo dobro dok u našu sobu nije došao jedan homoseksualac. Bio je ogroman. Zakačio se za mene i koristi svaku priliku da me pipne i dadne mi znak da me želi. Provocira me i verbalno i fizički. Nisam se smio protiviti sve dok me jednom nije tako snažno šćepao za međunožje da sam jauknuo koliko sam imao snage. Cijeli odjel me čuo. Prijavio sam ga i upravnik je pozvao obojicu na razgovor. Ne znam što je rekao njemu, ali ja sam rekao da ću mu se osvetiti ako se to još jednom ponovi.

Nisam čekao da mi to uradi još jednom. Ranije sam ponio u sobu četiri limenke Coca – Cole, koje nisam otvarao i stavio ih u jastučnicu koju sam svukao s jastuka. Kad mi je opet namignuo, uzeo sam za onaj prazni kraj jastučnice, zavitlao snažno iznad glave i udario ga kao buzdovanom u vrat. Pao je i počeo jaukati. Nisam stao već sam ga nastavio udarati svuda po tijelu tom improviziranom batinom. Neke

limenke su se od silnih udaraca i pod pritiskom otvorile i šištale iznutra kao uznemirene zvečarke, kvaseći jastučnicu koja je od soka izgledala kao da je krvava. Kad su pristigli dežurni čuvari bili su šokirani misleći da na sve strane pršti krv.

Odveli su me u samicu, a njega u ambulantu. Nisam vidio kako je izgledao, ali su mi drugi rekli da je bio crn od modrica. U samici sam bio deset dana i nisam žalio zbog toga jer sam sredio jebenu pederčinu.

Kad su me vratili u sobu, njega više nije bilo. Četiri godine i tri mjeseca u zatvoru, a pomilovanja nema. Možda bi i bilo da sam se suzdržao i da nisam onu pederčinu namecao kao krušku. Nadu o pomilovanju sam zatomio i ponovno odbrojavao dane kao da ću ostati osam godina, koliko sam i osuđen.

Želio sam što više obveza, samo da manje mislim na prošlost. Zamarao sam se od čitanja, a malo mi je i vid popuštao. Čitajući roman Dostojevskog "Zločin i kazna" fasciniralo me to ubojstvo s predomišljanjem. Povezao sam sve s preprodajom droge i posrednim ubojstvima mnogih mladih ljudi. Vidio sam da sam i ja sve to radio proračunato i zaključio da sam i ja svojevrсни Raskoljnikov - masovni zločinac i ubojica. Odležat ću svoje po zakonu i trebam, jer oni što su umrli od moje droge, neće se vratiti nikad. Gdje je tu pravda? Ipak mislim da u prirodi postoji ravnoteža u svakom pogledu, možeš činiti šta hoćeš, ali nećeš dokle hoćeš. Jednom će te stići kazna. Pomišljam da me nije stigla

dovoljna kazna koju zaslužujem. Je li dovoljna kazna ovaj zatvor i savjest koja me opterećuje? Je li kazna što me žrtve droge i poznati i nepoznati proganjaju u snovima, a u zadnje vrijeme i kad sam budan?

Prije nekoliko dana pred sami san, pojavila se prijateljica iz škole Anette i govori mi da ću biti bačen u pakao, u tamne dubine zemlje. Govorio sam joj da mi je žao, ispričavao se. Ironično se nasmijala i nestala.

Satima poslije toga nisam mogao zaspati. Drugog dana poslije ručka legao sam spavati, kad odjednom začujem neku galamu. Pomislio sam da su se pobili kolege zatvorenici, kad ono: soba puna drogeraša, izgledaju užasno, vjerojatno onakvi kakvi su bili kad su umirali. Svaki je u rukama držao špricu oštih igala i svaki je htio da mi je zarije u vrat, srce, oči.

Odjednom je Anette vrisnula svom snagom i rekla: "Preпустите га мени, ја ћу се осветити за све вас и за оне који ће нам се придружити данас, сутра и прекосутра..."

Probudio sam se u bolnici na psihijatriji. Vidio sam da su mi svezane noge i ruke i da sam ozlijeđen. Kad sam potpuno došao svijesti doktor mi je rekao da sam se tukao s nekim u sobi. Kolege ti kažu da si se borio kao lav. Dežurni policajac te pokupio i dovezao u bolnicu. Ovdje si već peti dan i tek si se danas probudio.

Htio sam se napraviti mutav i zaniijekati borbu s umrlima od droge. Sjetio sam se svega, a najviše Anette, bila je uporna da mi ona zabije iglu u srce. A otkuda mi ovi

kao od igala ubodi po tijelu? Jesam li se stvarno hrvao s njima? Odgovor nisam znao.

Konačno sam doktoru morao sve priznati, kako je to počelo i zbog čega je počelo. Rekao je da me ne bi mogao izliječiti da mu nisam sve rekao. Tvrdio mi je da ću se izliječiti od tih halucinacija, ali pod uvjetom da prestanem s poslom kojim sam se bavio kad iziđem.

Ostao sam u bolnici tri mjeseca kad sam vraćen u zatvorsku sobu.

Nakon povratka u zatvorske prostorije, sve kolege su se znatiželjno raspitivale o mome zdravlju. Nisam pretpostavljao da se toliko brinu o meni. Ustvari, nikad nisam pravio nikakve probleme izuzev tuče s onim pederom. Bio sam poslušan i uredan u obavljanju svojih zaduženja u zatvorskoj zajednici.

Nastala je šesta godina mog boravka u zatvoru. I dalje sam obavljao skoro iste poslove, serviranje, čišćenje, higijenske dežure, a ostalo vrijeme spavanje i čitanje. Smanjio sam čitanje kompliciranih knjiga. Sve više sam čitao zabavne knjige pune šala i viceva. Tako mi je i psihijatar savjetovao.

No, jednog dana do ruku mi dođe Sanovnik s horoskopom, nevjerojatna knjiga. Čitao sam i čudio se. Zar je moguće temeljem snova predskazati što će ti se dogoditi. Sanjaš ribu, postaješ zabrinut zbog nečega što će se dogoditi u nadolazećem vremenu. Sanjaš bijela konja u galopu, desit će se smrt u široj obitelji, pa ljudi takve gluposti ne

mogu čitati. Preskočio sam stranice do horoskopa i čudio se čime se bavi ta astrologija i kakve ona uzročno - posljedične veze nalazi između snova i ljudskih sudbina, a pogotovo na osnovu datuma rođenja i položaja zvijezda i nebeskih tijela. Primjera radi, moj horoskopski znak Ovan je za osobe koje su rođene od 21. ožujka pa do 20. travnja. U tom vremenu vlada kozmosom vatreni znak planeta Marsa. Čitao sam pažljivo. Kad sam bio na slobodi i kad bi mi netko spomenuo horoskop ili počeo čitati te budalaštine u časopisima, sprdao sam se s njim. Poslije toliko knjiga klasike i dobre svjetske literature, ja čitam horoskop. Uostalom, sve je dobro znati i nastavio sam čitati svoj horoskopski znak: Osobe rođene pod ovim znakom su neustrašive i dinamične. Hrabrost potiče ove osobe da se umiješaju u svaku situaciju, bez obzira na okolnosti. Kod ovih osoba dominira impulzivnost dok je kod njih racionalnost na drugom mjestu. Teško je utjecati na osobe rođene pod ovim znakom. Ovnovi stupaju u akciju ne obraćajući pažnju na posljedice svojih postupaka pa ponekad djeluju kao egoisti i egocentrici. Lako troše novac za sebe i druge. U braku su uvijek u dominantnoj ulozi i rijetko se žrtvuju za voljenu osobu. Prirodni lijek Ovna je san, dubok i dug, koji blagotvorno djeluje na cijeli njegov nervni sustav.

Ljudi moji, uvijek sam mislio da sam spoj neke loše genetike i neodgoja, a vidi sad ovo, nešto novo, nešto sasvim treće. Taj vatreni Mars mi je odredio kakva ću biti

osoba, kako ću se ponašati prema ljudima. Dosad sam se šalio s horoskopom, a evo sad vidim da je sve to istinito.

O majko, oprosti mi što sam mislio da si ti kriva za mene ovakvog, da si me pogrešno odgojila; ne nisi ti kriva, kriv je vatreni Mars koji je vladao kozmosom dok si me nosila u svojoj utrobi.

Tolike godine sam imao pogrešno mišljenje o majci, a i ocu. Moram im se ispričati što prije, stari su, može od njih koje umrijeti.

Taj horoskop me dade u razmišljanje. Pomislim da nisam sanjao. Nisam, evo knjiga preda mnom, evo slova, evo rečenica. Morat ću još jednom pročitati tu istinu o sebi, taj dokaz da nije majka kriva što sam ovakav.

Počeo sam to pričati jednom prijatelju, a on me naruži: "Jebalo te tvoje čitanje, počeo si vjerovati kojekakvim iskonjacima i gatarima, pa i mene uvjeravaš u te gluposti. Pametnije ti je čitati Bibliju."

I opet sam uzeo Bibliju.

* * *

Smanjuje se broj dana koji su mi preostali do izlaska. Kad sam zauzet poslovima i čitanjem tada mi dani brzo prolaze. Poslije onih halucinacija s narkomanima dobro sam se oporavio, ne ponavlja mi se više. Čitam Bibliju i to me opušta, daje mi mir. Puno se lakše diše kad si smiren i bez velikih briga.

Jedno jutro oko šest sati, donesoše mi telegram da mi je mama umrla. Pomislih odmah, pa oni znaju gdje sam, ali nitko mi ne želi doći u posjet. Čudio sam se zašto mi barem brat ne dođe.

Uprava zatvora mi je dala izlazni list da mogu putovati i zadržati se pet dana. Napisan je datum kad se moram vratiti. Vlak je vozio na toj liniji svaki dan. Odmah sam otputovao. U vlaku su navrle misli i kajanje o pogrešnom odnosu prema majci i ocu. Moram joj se ispričati, makar i mrtvoj. Otišao sam na imanje, vjerovao sam da su tamo, međutim, bili su u stanu u gradu. Iznenadili su se mome dolasku. Više od dvadeset godina se nismo vidjeli. Pored

oca u stanu je bio brat sa ženom i dvoje djece i još nekoliko rođaka. Majka je ležala u mrtvačnici. Otac je već ranije napravio grobnicu. Sahrana je bila sutradan. Pričali smo kao da smo uvijek bili u najboljim odnosima. Vjerojatno im je to bilo čudno. Otkako sam saznao da sam onakav bio uslijed utjecaja vatrenog Marsa, nisam više krivio odgoj ni obitelj.

Kad su spuštali majku u grobnicu, navrle su suze. Kleknuo sam. Svi su gledali u mene. Jedan mlađi momak je prišao i podigao me s grobnice na kojoj sam klečao. Poslije je prišao moj brat i odveo me kući. Otac je sve nijemo promatrao.

Ostao sam tri dana s ocem. Većinom smo šutjeli, imao sam teško kakanje zbog svog zanemarivanja i lošeg ponašanja prema njima. Preko dana je dolazio i brat sa ženom i djecom. Pričali su mi o maminoj smrti. Mama je bila bolesna samo tri dana. Odvezli su je u bolnicu zbog pada pritiska. Malo su je bili povratili u bolnici, ali nažalost, treći dan je umrla, nije se napatila.

Saznao sam još da su tata i mama svu imovinu na selu prepisali na brata. Brat je rekao da će to ispraviti i da će mi dati polovicu.

* * *

Vratio sam se u zatvor bezvoljan i nikakav. To je trajalo nekoliko dana. Nastavio sam čitati Bibliju. Ona mi je davala duševni mir, vraćala nadu u život, jednostavno, pomagala mi.

Ubrzo sam imao posjetu, prvu nakon šest godina kada mi je Rosita bila posljednji put. Otišao sam u prostoriju za posjete i ugledao tamo jednog mladića. Sasvim zbunjeno sam pitao: "Jesi li ti mene trebao?"

Potvrdio je i rekao: "Ja sam Luis, sin od Yvonne. Vi ste Peter Bergkvist? Prvi put sam vas vidio, a i čuo da postojite na bakinoj sahrani prošlog tjedna. Ja sam vas podigao s grobnice. Ujak Stig mi je sve objasnio. Kad mi je rekao da si ti moj otac, bio sam šokiran, jer mi je mama još kao dječaku rekla da je moj otac davno poginuo u nekom vlažnom podrumu od strujnog udara. Također sam saznao da si u zatvoru u Stockholmu.

Mama ti neće nikad oprostiti i zato je odselila u Malmo. Krv smo i molim te da od danas imamo nekakav

odnos koji priliči ocu i sinu. Trideset mi je godina, završio sam za automehaničara, radim u jednoj dobroj kompaniji i već imam deset godina radnog staža. Ženio sam se dva puta, ali sad živim sam. Te današnje seksualne slobode, znaš već."

Sin je pričao, a ja uspoređivao sa svojim životom. Učinilo mi se da imamo dosta toga zajedničkog, no likom je na majku.

Dok prepričavam sinu svoj životni put sa svim priznanjima i kajanjima, u prostoriju upade dežurni policajac i odmah s vrata: "Gospodine Peter, eno na oglasnoj tabli popis pomilovanih zatvorenika i ti si jedan od njih, sutra ideš na slobodu!"

Šok.

Pa ljudi, sin mi se javio poslije trideset godina, a ja isti sat dobio pomilovanje; je li to moguće? Vrijeme za posjet je isteklo. Sin mi je dao broj mobilnog i obećali smo se čuti. Stisak ruke je bio čvrst i bolan, kao da sam slutio da se više nikad nećemo vidjeti.

Sin je otišao, a ja sam ostao suznih očiju još jedan dan u zatvoru. Povukao sam se u svoju sobu i razmišljao. Gdje ću sutra, nemam nikoga, nemam stana, nemam novca da započnem život ispočetka. Drogu više neću dilati, to je sigurno, prije ću umrijeti nego da mi se opet povrate one halucinacije.

Kralju Uppsale, prosjače, nitkove, vidi na šta si spao, i neka si kad nisi znao ranije razmišljati. Ubijati ljude, a

nadati se dobrom to ne može ni po Božjim, a niti po ljudskim zakonima. Borim se s mislima, a kolege navalile u sobu da čestitaju izlazak na slobodu. Svi do jednoga daju kojekakve savjete. A ja mislim, k'o siročić sam kraj tri žene, petero djece i svi me napustiše, ne žele čuti za mene, čak me i pokradoše.

Zračak nade mi dade najstariji sin Luis koji me iznenadio i posjetio pred samo pomilovanje.

* * *

Izašao sam i kuda drugo već u park, u Veliki park. Sjedim i osjećam se kao napušten pas. Teško mi je, ali izlaz mora biti.

Otišao sam u banku da vidim koliko imam novca na računu. Nije bilo puno, dovoljno za životarenje dok se ne snađem i počnem raditi. Malo se optimizma vratilo u mene. Iznajmio sam malu garsonijeru i tu se smjestio.

Ne mogu zakopati prošlost, neka mi ona bude pouka, ali ne mogu stalno ni misliti na sva ta silna dešavanja, nervno ću oboljeti. U mom horoskopu stoji da se ovnovi ne osvrću puno na prošlost, idu dalje, srljaju bez puno razmišljanja, zato i jesu ovnovi.

Ako ne možeš stvar promijeniti, zaboravi, ustvari to jest tako. Neuspješno pokušavam isprati sramotu koju napravih u prošlosti. Eee, koliko su sretni ljudi koji u životu ne žele puno. Nije uzalud izreka: "Tko hoće preko vreće, ispadne mu i ono iz vreće."

* * *

Najviše vremena sam provodio u garsonijeri. Gledao TV i čitao Bibliju. To je bila prva stvar koju sam kupio po izlasku. Nekoliko puta sam nazvao sina. Dogovarali smo sastanak da se vidimo, kad ono jednog dana dobih e-mail poruku: *Oče, da ne odugovlačim, mama mi je dala ultimatum da moram prekinuti svaki kontakt s tobom ili me se odriče. Dala mi je nekoliko dana vremena da odlučim. Ja ću zasad prekinuti kontakt s tobom, a za kasnije ćemo vidjeti šta će biti. Luis.*

Nisam imao komentar. Moje srce je već odavno zaleđeno, ali živjeti se mora.

Nisam bio pravi vjernik, ali mi je bilo najlakše kad čitam nešto o Bogu. Želio sam se s Bogom sprijateljiti. Više ne krivim mamu, već krivim sam sebe. Počeo sam se nadati da će mi Bog pomoći, ali znam ako ne želim sam sebi pomoći da mi ni Bog ne može pomoći. Također, shvaćam da čovjeku pored hrane za tijelo, treba i hrana za dušu koju dobiva kroz vjeru. Primjećujem da meni nedostaje

duhovna hrana, nekad sam mislio da čovjeku treba samo novac i seks. Bio sam u totalnoj zabludi.

Došlo je vrijeme da razmišljam o poslu, bojim se da će ono novca što imam brzo iscuriti. Kad sam nekad bio u Njemačkoj, vidio sam da su tamo pića tri puta jeftinija nego kod nas. U dilemi sam, analiziram, računam, planiram, možda je to ono što trebam raditi ubuduće. Treba prvo analizirati tržište.

Jednog dana me nazva neki nepoznat čovjek, evo i poslije nekoliko godina još uvijek mi je nepoznat. Zatražio je sastanak sa mnom. Smješno mi bilo da se susrećem s čovjekom koji se ne želi predstaviti, ali sam obećao da ćemo se sresti za nekoliko dana. Sumnjao sam na nekog dilera droge koji me hoće ponovno uvući u posao. Dogovorenog dana čekao sam u jednom restoranu.

Na sastanak je došao uglašeni gospodin. Bez predstavljanja je rekao veoma kratko: "Peter, savjetujem ti, ne ubijaj više ljude. Prije nekoliko dana umrla mi je kćerka od droge, ako čujem da poslije tolikih godina provedenih u zatvoru i dalje dilaš drogu, ja ću ti osobno odrezati glavu. Slikaj me mobilnim da me zapamtiš. Pratit ću što radiš."

Ustao je i otišao. Pretpostavljam da je to bio jedan od krim policajaca, kome je kćerka stvarno umrla od droge.

* * *

Sve dok ti netko ne nastrada u prometu, svejedno ti je kojom brzinom vozači voze. A kad se desi teži udes, netko pogine ili više ljudi pogine, onda svi dižu glas, još ako je netko tvoj poginuo u trenutku bi bio spreman i ubiti nesa-
vjesnog vozača.

Isti slučaj je s drogom. Svejedno ti je dok se nitko od tvoje obitelji ne drogira, nisi čak puno ni čuo o zlu koje izaziva droga; svejedno ti je što se dešava negdje daleko, nekom drugom. Ako je netko tvoj umro od droge, psuješ na društvenu zajednicu, policiju, državu što se ne bore svim sredstvima protiv te pošasti.

Inspektori koji rade posao na suzbijanju droge, rade za plaću, trude se; znam da im je teško boriti se protiv kriminalaca koji su se zbog dobre zarade dobro uvezali i njih posljedice droge na ljude ne zanimaju. Smrt oko dvjesto tisuća ljudi godišnje za njih je nebitna stvar kao i milijuni mladih ljudi što ostanu nesposobni za rad i život.

Čitao sam da oko dvjesto deset milijuna ljudi koristi drogu, ako ih toliko uzima drogu, koliko samo dileru treba da ih opskrbe. I to je milionski broj onih koji se bogate na tuđoj nesreći. Tako ti je to, jedni umiru od droge, drugi postaju kraljevi u svojim mjestima.

Priznajem, ja sam čovjek s dva lica. Do jučer sam prodavao drogu i bogatio se, odležao jedanaest godina u zatvoru zbog toga, a sada pratim statističke podatke o umiranju od droge koju sam i ja prodavao. Koliki je procenat umrlih od droge koja je prešla mojim rukama i mojim kanalima preprodaje, ne smijem ni zamisliti. Čvrsto sam odlučio da neću više dilati drogu po cijenu da umrem od gladi. Najbolji savjet koji mogu dati je - nemojte to nikada ni iz radoznalosti probati. Nemojte, ja vas molim! Vidio sam mlade ljude kako umiru, ne samo da umiru, nego kako se pate danima dok ne umru. U takvim situacijama im ne može nitko pomoći.

Droga je ozbiljan i opasan problem u svijetu. Mladim ljudima koji su tek počeli živjeti, netko poturi cigaretu od trave ili djevojka vidjela od momka kako uzima drogu pa hoće i ona probati i tako se lanci korisnika povećaju do milijunskih brojki.

Na drogu se postupno navlači, u početku je znatiželja i đir, a onda ti se pođe sviđati, pa onda uzimaš sve više i više. Nestane novca, kako doći do njega? Moliti tatu, mamu, rođake, trošiš svoj džeparac i na kraju kad se sve pipe zavrnu, ti moraš osigurati novac jer je potreba za drogom

neutaživa. Pođeš krasti od prijatelja, braće i sestara, kradeš iz kuće, kradeš po dućanima i sebi namećeš još jedan problem, postaješ lopov. Uzimaš drogu da bi se lakše nosio s životnim problemima. Problemi se tako ne mogu riješiti. Zanemaruješ svoje dnevne obveze u školi ili na poslu. Gubiš stare prijatelje, a sve si više u društvu narkomana. Tada je već teško odustati od droge. Nakratko možda i možeš ako nisi u dodiru s drogerašima, ali prva prigoda, ili se pojavi neki problem ti opet uzimaš misleći da će ti pomoći. Postaješ svjestan da to što radiš nije dobro, ali jednostavno nisi u stanju prekinuti.

Dolaziš u fazu kad više ne vladaš svojim životom. Droga ti je postala važnija od svega, zbog nje zanemaruješ sve ostalo, bez nje više ne možeš. Nema šanse da završiš školu ili da zadržiš posao. Vrtiš se u začaranom krugu - od problema koje ti je izazvala droga, ti se liječiš drogom.

Treba dosta snage, volje i upornosti da se iz toga izvučete. Mnogi tvrde da se mogu lako izvuci, ali to je samo za varavanje, veoma malo ih se izvuce. Uspiju samo rijetki.

* * *

Još u zatvoru sam donio odluku da se neću više baviti prodajom droge, a pogotovo nakon prijete onog nepoznatog čovjeka. Konačno mislim da sebi mogu zapovjediti. Bogu sam obećao da neću više, ako sam obećao ne smijem lagati.

Posao s pićem i cigaretama je također opasan po zdravlje ljudi, ali je to davno legalizirano. Narod pije, opija se i običnim pićima, a pića koja ću ja prodavati bit će skuplja zbog procesa proizvodnje i branda. Bit će to pića za elitu čija je cijena od stotinu dolara do desetine tisuća dolara. Spomenut ću neke: burbon Evan Williams, konjak Luis XIII i Crni Biser, šampanjac Methuselah, jamajčanski rum, škotski viski The Macallan, skupa vina Chateau Lafite, irski viski Nun's Island, votka Diva, tekila Tequila Ley; to je samo jedan mali dio od skupih pića kojima sam trgovao.

Također sam već doznao gdje mogu nabaviti skupe cigarete. Njihova cijena je od trideset pet dolara po pakiranju, pa do tisuću i više. Naravno, to su cijene po kojima ću

ih ja prodavati, a nabavna će ovisiti o mojoj sposobnosti. Cijene u Švedskoj su mnogo veće nego u mnogim drugim državama iz više razloga, a glavni je što je porez na promet pića visok i što je dozvoljeno slobodno formiranje cijena.

Odlaskom u Dansku po nekoliko boca viskija i desetak kutija skupih cigareta, mogla se zaraditi dobra dnevnicica. Tako sam i počeo novi biznis. Prvo sam našao najpovoljnije cijene, a onda stupio u akciju. Putovao sam vlakom tamo i nazad. U početku sam nosio po pet-šest boca, a kasnije kad sam se oslobodio po nekoliko paketa. Čak sam išao i u Njemačku jer su tamo pića i cigarete još jeftinije. Snalazio sam se kako sam znao i umio. Opskrbljivao sam u Stockholmu nekoliko otmjenih restorana jer su od mene dobivali robu po nešto nižim cijenama nego što su u švedskim veleprodajama.

Trgovao sam, neka se nešto radi. Najgore je kad ništa ne radiš. Pojačao sam svoj konto, ali sam s jednom turom droge mogao zaraditi koliko s pićem za dvadeset tura.

Smatrao sam da posao koji radim nije opasan, međutim prevario sam se. I to je bio rad na crno i ako me uhvate platit ću veliku kaznu, jer država nema od tih roba ništa, utajen je porez na promet.

Sklopio sam prijateljstvo s jednim kondukterom koji radi u *Express* vlaku Stockholm-Hamburg. Prijateljstvo se temeljilo na procentu prokrijumčarene robe preko granice. Posao je išao pogotovo kad sam na veliko pronašao još jeftinije piće. Sad se moj bankovni konto počeo višestruko

uvećavati. Tri godine sam prodavao piće i cigarete kad evo opet upozorenja. Jedan od poznanika mi šapnu: "U nekoliko restorana u Stockholmu tržna inspekcija je otkrila piće na crno, i to neka skupa pića i sumnjivog podrijetla. Traži se linija otkuda se to dobavlja i ulazi u Švedsku. Predlažem ti da se skloniš i primiriš jedno izvjesno vrijeme."

* * *

Za dva dana sam donio odluku gdje ću otići. Djevojke iz jedne turističke agencije su dijelile po ulici reklamne listiće za putovanje u Tajland. Kad sam došao u stan odmah sam pročitao listić na kojem je doslovno pisalo ovo:

Ova živopisna zemlja, okupana suncem, predstavlja pravi raj na zemlji. Prva destinacija čeka vas u Bangkoku, srcu i prijestolnici Tajlanda. Bangkok odiše mnoštvom tržnica, kulturnih spomenika, mističnih hramova, u ponudi su zanimljive tuk-tuk vožnje, čamci i ostali vodeni sadržaji. Južni dio Tajlanda ima najbistrije more na svijetu, savršene pješčane plaže, i veoma ljubazne domaćine. Za ljubitelje nešto mirnije atmosfere, tu je prelijepi grad Pattaya - stari ribarski gradić s prelijepim plažama, mini barovima, tajlandskim masažama i prirodnim ljepotama kao iz raja. Možete posjetiti najveće tajlandsko ostrvo, nazvano biser juga. Netaknuta priroda, plaže u sijenci kokosovih palmi, krečnjačke litice, brda, predivni restorani, shopping centri i drugo. Odaberite ovu krasnu zemlju za odmor duše i tijela.

Odmah poslije čitanja sam odlučio otići u Tajland i to u malo ribarsko mjesto Pattayu. Odlučio sam ostati malo duže stoga sam odjavio garsonijeru.

Let do Tajlanda, bolje reći do glavnog grada Bangkoka trajao je dvanaest sati. Poslije iscrpnog leta, na izlazu iz aviona, putnike su dočekale dvije djevojke s ljubaznim osmjehom, odmah su nas okitile vijencem od prekrasnog prirodnog cvijeća. Taj osjećaj njihove ljubaznosti je neopisiv, to je ustvari uvod u jednu atmosferu koja prati turiste na svakom koraku. Zato su vodeća turistička destinacija na svijetu, ne samo zbog prirodnih ljepota, već zbog niskih cijena, a posebice ljubaznosti egzotičnih djevojaka. Iz tih razloga mnogi stariji muškarci iz Europe putuju tamo i borave mjesecima u toj čarobnoj zemlji.

Odlučio sam tri dana ostati u Bangkoku. Rezervirao sam mjesto u jednom starom hotelu u centru grada. Zgrada hotela je visoka dvanaest spratova. Moja soba je na jedanaestom katu odakle sam imao divan pogled na cijeli grad. Izgubio sam se u toj idiličnoj slici, neobičnoj za nas Europljane. U Švedskoj sam se smrzavao, a ovdje su temperature svaki dan između dvadeset i pet, i do trideset Celzijevih stupnjeva.

Slušajući različite jezike po gradu, zaključio sam da je najviše turista iz Njemačke, Francuske i Švedske i to pretežito stariji ljudi. Veoma rijetko bračnih parova. Pokušao sam se zbližiti s nekim turistima iz Švedske, ali nije išlo kao da se stidimo jedni drugih što smo se našli u toj zemlji.

Upoznao sam jednog mještanina koji dobro govori engleski i za mali novac mi je pokazao cijeli grad. Bangkok je po veličini dvadeset i drugi grad na svijetu. Ima preko osam milijuna stanovnika. Zanimljivo je da je u Bangkoku sačuvan stari dio grada sa sojenicama, kolibama na brodicama i splavovima usidrenim u rukavcima i kanalima rijeka. U Bangkoku je kulturno sjedište sa sveučilištem, znanstvenim institutima, akademijom likovne umjetnosti, knjižnicama, čuvenim budističkim hramovima Wat-Poi, Wat-Prakeo. Ima veoma razvijenu industriju.

Devedeset i pet posto naroda obožava Budu i njegovu filozofiju. Mnogo je priča o Budi, njegovoj moći i mudrosti dok je živio, zato je poslije smrti dobio mnoge sljedbenike. Ja nisam još ni Isusa upoznao kako treba i koliko mi je potreban, a oni mi nude Budu i njegovu filozofiju življenja. Čast Budi, ja ću se posvetiti Isusu.

Turistički vodič mi je rekao da je Pattaya idealan gradić za življenje. Ribarsko mjesto, čisto, priroda netaknuta s najbistrijim morem na svijetu i tu u okolici Pattaye iz mora se vade najljepše školjke na svijetu.

Već ranije sam odlučio ostati nekoliko mjeseci u Pattayi, pa sam zato iznajmio garsonijeru. I garsonijera i dnevni troškovi za hranu i piće su toliko mali da sam ponekad za jelo ostavljao više napojnice nego što je bio cjelokupni račun. Kao takvog brzo su me upoznali i upamtili radnici i radnice po restoranima i barovima u koje sam ulazio.

Tako u jednom restoranu primijetih jednu malu simpatičnu patkicu koja ne skida pogleda s mene dok me poslužuje. Znala je pomalo engleski jezik. Napisao sam joj na engleskom da mi je prelijepa, da je želim upoznati. Nismo puno čekali, počeli smo izlaziti.

Zvala se Jong i imala je dvadeset i tri godine.

Prvi moj prijedlog da idemo u moj stan je prihvatila, iako sam ja imao šezdeset godina, a ona dvadeset i tri. Bio sam triput stariji i triput teži od nje. A u krevetu je uvijek imala inicijativu za ljubavnu igru i masažu. Izluđivala me kojekakvim mirisima i kremama uz božanstvenu glazbu. Zaljubio sam se u to lijepo stvorenje. Otišli smo do njenih roditelja koji su bili puno mlađi od mene, a živjeli su dva kilometra od Pattaye. Kuća je bila u trošnom stanju bez wc-a i kupatila. Sve je izgledalo tako bijedno. Zavolio sam Jong, pa zato poštivam i njenu obitelj, roditelje, mlađu sestru i brata. Njena plaća u restoranu je bila preskromna da bi se popravila kuća. Kasnije sam se uvjerio da ona budžet popunjava prostituirajući se. To je za nju i većinu ostalih djevojkica bila skoro normalna stvar. Dok je stranaca debelih novčanika i dok su mlade nije bilo problema. Ja nisam davao Jong novac za seksualne usluge, ali sam je zato hranio, vodio po barovima, kupovao odjeću, vodio na izlete, jednostavno brinuo o njoj.

Jednog dana mi reče: "Ja sam trudna."

Tu vijest sam primio kao nešto što me obradovalo. Prekid trudnoće ne spominje i čini mi se da je naumila

roditi dijete. Je li to bio neki mamac ili želja da ima potomstvo, ne znam. Poslije vijesti o trudnoći ona više nije odlazila od mene. Sve je u redu izuzev razlike u godinama, a ako to ne smeta njoj zašto bi smetalo meni.

Šetali smo jednog dana ulicama Pattaye i ugledali na jednoj kući oglas da je na prodaju. Nazvala je i brzo stupila u kontakt. Kuću smo pregledali, mala, jednostavna s pet prostorija. Po meni je prilično jeftina. Napravili smo kombinaciju, Jong će podići kredit za pola kuće, a ja ću za polovicu dati gotovinu. Jong je digla kredit, ali sam ja morao biti jamac. Rekla mi je da je to formalnost i zato sam pristao na jamstvo. Brzo smo se dali na uređenje kuće u šta sam potrošio još dosta novca. Beba je rasla u stomaku, bio je sin kako mi je Jong rekla nakon pregleda kod doktora.

* * *

Prije nego je Jong rodila, dobio sam poruku od brata da je otac umro. Jong je imala termin za tri mjeseca. Sjeo sam na avion istog dana, tako da sahranu nisu morali odgađati zbog mene.

Stigao sam na vrijeme i s bratom obavio sve poslove i troškove oko sahrane. Otac je imao srčani udar i nije bilo pomoći. Sve se desilo u jednoj minuti.

Stan je ostao prazan. Ostao sam u tom stanu narednih osam mjeseci, a u dogovoru s bratom taj stan je postao moje vlasništvo iako su ga ranije roditelji bili prepisali bratu.

Nekoliko dana poslije sahrane, besposličario sam, pa mi je dosadilo, jednostavno, želio sam nešto raditi, no, ne na imanju o kome je vodio brigu moj brat. Nudio je meni brat i pola imanja, ali ja nemam volju za rad oko zemlje i životinja.

U zatvoru sam završio tečaj programiranja i naučio sam dosta toga, ali evo duže vremena to ne radim. Brzo sam

obnovio naučeno. Susreo sam se s nekoliko ljudi koji su bili dobri programeri. Pokazali su mi sve novitete koji su u međuvremenu izumljeni kao i program transakcije u plaćanju između pravnih i fizičkih lica. Doista sam se posvetio tome i dao oglas da radim te poslove. Ponude za pravljenje programa za transakcije su počele stizati, a pogotovo programi za plaćanje poreza.

Radio sam dobro na zadovoljstvo svih klijenata. Bio uredan i bez ikakvog kašnjenja. Klijenti su plaćali pošteno, ali cijene tih usluga su bile male, ustvari, bile su kao i kod svih kolega koji su se bavili tim poslovima, ali male u odnosu na moje dotadašnje zarade. Neka je i mala zarada, samo da ne strahujem od policije. Bolje je i jednom dnevno jesti ali u miru. Pomalo sam povećavao broj klijenata, tako da se povećavala i zarada.

Imao sam još novca u banci od prodaje pića i cigareta, ali neka to ostane za ne dao Bog.

Kad je rodila, Jong mi je javila i potvrdila da smo dobili sina. Javio sam joj koje će mu ime nadjenuti, Bengt Bergkvist. Javila je da joj se sviđa i da će tako biti. Radovao sam se tome i već počeo razmišljati kada ću u Pattayu.

Posvetio sam se kompjutorima i suvremenim načinima rada, kao i nekim varijacijama koje su zabranjene. Bože, ja kao da sam rođen za zabranjene stvari. Ušao sam u hakerske mreže. Uspjelo nam je nekoliko puta skinuti novac s tuđih računara. Novac je proklet. Uzmeš neki iznos novca koji te vuče, tjera da uzimaš još i tako u nedogled.

Opet sam se uvjerio u to. Kao haker skinuo sam dosta novca sa tuđih računata i opet sam se počeo oholiti i uzdizati. Međutim, samo u nekoliko odlazaka u noćne provode s prijateljima, potrošio sam više od pola toga hakiranog novca.

I opet su počeli progoni. Čitavi timovi kompjuterskih stručnjaka su tragali za nama. Svemu dođe kraj, pa i hakerskoj krađi s tuđih računata.

* * *

Morao sam ponovno bježati, a povukla me želja da vidim novog sina. Imam trojicu sinova i kćerku o kojima nemam pojma, ni gdje su, ni kako su. Kriv sam za sve, ne krivim nikoga, pravio sam neoprostive greške. Već sam stariji, a ja se nisam popravio niti opametio. Opet sam naivno mislio, ako ne radim s drogom da druge zabranjene stvari mogu raditi. Nikako da ovaj život uskladim sa zakonima društva u kojem živim; radim stvari kao da ja imam neke privilegije. Život me opominje, a ja nikako da to ozbiljno shvatim i da se promijenim.

Doista me povukla želja vidjeti sina, taj produkt između Tajlandanke i Šveđanina ne mogu nikako zamisliti kako izgleda. Osam mjeseci kako sam došao iz Tajlanda ocu na sahranu i evo me ponovno u avionu za Pattayu u kojoj imam ženu i sina kojeg ću priznati poslije DNK analize. Žurio sam s aerodroma kući da što prije vidim sina. Sugestija ili stvarnost, ali posve slični na mene. Beba od pet mjeseci, zdrava i živahna. Odustao sam od DNK testa.

U našoj kući s Jong su bili njezini roditelji, iako ranije nisu nikada dolazili. Mislio sam da su slučajno tu, čuvaju dijete. Međutim, Jong ne radi i nema potrebe da ga čuvaju, a oni su tu već deset dana. Pitao sam Jong do kada će biti tu.

"Oluja je odnijela njihovu kuću i oni će živjeti s nama" - odgovorila je ne pitajući slažem li se ja s time.

Nisam komentirao iako sam u tonu primijetio drhtaj glasa, a taj drhtaj nešto govori. Činilo mi se da me Jong kao muža izbjegava.

Da bih je nekako više zainteresirao, odveo sam je u predstavništvo Toyote i kupio joj mali auto, onako prikladan za nju. Nije dotad vozila, ali će kupiti vozačku dozvolu, to je kod njih jednostavno. Nekoliko dana je bila ljubaznija prema meni, čak je nekoliko puta vodila ljubav sa mnom.

Onda mi je jednu večer rekla da sam star i da od mog seksa nema više ništa. Šokirao sam se, do jučer sam joj valjao, a sad sam odjednom star.

Provozao sam se sutradan do mjesta gdje je bila kuća njenih roditelja. Kad ono, kuća i ostali objekti oko kuće u istom stanju u kakvom sam ih ranije vidio, nikakva ih oluja nije otpuhala. Onaj drhtaj glasa značio je laž. U restoranu sam pronašao poznanika od prije osam mjeseci s kojim sam nekoliko puta pio čuveno Patayya pivo. Iznenadio se kad me ugledao, rekavši mi kako je čuo da se ja više neću vraćati.

Poslije nekoliko piva, prijatelj mi je sve ispričao: "Kada si otišao, kod Jong se uselio neki Nijemac, zgodan,

lijep i mlađi od tebe. Stanovao je kod Jong sve do useljenja njenih roditelja."

Zahvalio sam se prijatelju na iskrenosti i ponašao se kao da sam čuo najljepše riječi o Jong.

Nekoliko dana kasnije došla je obavijest da se javim u banku gdje je Jong dignula kredit.

Otišao sam u banku i tamo mi je rečeno: "Ti si bio jemac za kredit gospođi Jong kojim je kupila kuću. Devet rata joj je prispjelo, niti jednu nije uplatila. Zvali smo je, opominjali, ali nije bilo koristi. Jednom se javila telefonom i rekla da nema novaca, ali da očekuje neki novac i da će doći platiti sve zaostale rate. Nikad nije došla. Zovemo te kao jamca da platiš rate u roku petnaest dana, inače ćemo dati kuću na prodaju. Ti ćeš se morati redovito javljati, sve dok ne otplatiš dug."

Nisam želio imati posla s policijom i zakonom, odmah sam stupio u kontakt s bankom u Stockholmu. Dao sam nalog da prebace dužni iznos novca na banku u Pattayi. Uplatio sam umjesto devet, petnaest rata. Vratio sam se kući i opet sam glumio hladnokrvnog čovjeka kao da se ništa nije dogodilo.

U dnevnom boravku sam zatekao Jong sa sinom. Uzeo sam ga i nosao po kući s mislima: "Sine Bengte, tko te rodi? Zašto to prije nisam otkrio ili zašto to ona nije prije rekla da nisam za nju, da je kao muž ne mogu zadovoljiti. Mislio sam se ovdje primiriti i ovdje živjeti, a vidi sad, ne voli me jebena prostitutka."

Zaključih da porazgovaram o svemu s njom i zamolih je da sjedne i saslušaj: "Jong, bio sam prije dva dana kod kuće tvojih roditelja. Kuća je u istom stanju kao i prije. Nikakav uragan je nije srušio.

Doznao sam da je poslije mene u kući stanovao neki Nijemac sve do useljenja tvojih roditelja. Šta je on radio kod tebe, bila si trudna?

Ostavio sam ti novac i za život i za rate da uplaćuješ dok se ja ne vratim, a ti nisi platila niti jednu jedinu. I to sam uplatio. Sve bih nekako progutao da mi nisi rekla da sam star i da te ne mogu zadovoljiti."

Kad sam završio rekla je da je opet trudna. Zanimjemio sam i nisam mogao ništa reći.

Šutjela je i ona i onda nastavila: "Ja sam takva, takvu su me odgojili roditelji, zašto si se družio sa mnom? Znao si čime se bavim. Tvoje gledanje na život i naše nije isto, i to si morao znati. Mi smo do prije trideset godina bili siromašna zemlja, bio je problem prehraniti obitelj. Kad su počeli dolaziti bogati ljudi sa zapada, očevi su nas prodavali za par dolara, samo da bi obitelji preživjele. Naučili smo kako uzeti novac od vas. Ti si moja žrtva, a takvih je tisuće vas koji dolazite sa zapada. Nisam te nikad voljela, niti sam ti to ikad rekla. Ne mogu te voljeti."

Bio sam revoltiran. A šta sam mogao poslije ovih riječi, ubiti je ili jednostavno otići.

Već sutra sam bez pozdrava bio u avionu za Švedsku. Vidio sam da ja tu nemam mjesta. Prvo sam proklinjao

sudbinu, pa sreću, pa Boga i ne znam koga sve nisam optužio, a kako vidim, izgleda da sam ja najkrivlji za sve.

Uvukao sam se u svoj stan u Umea i iz njega nisam izlazio mjesecima, osim kad sam kupovao namirnice i plaćao komunalije. Odlučio sam konačno pomiriti se s Bogom. Ne, nisam se dobro izrazio, nisam se svađao, osim što sam ga psovao.

Ostao sam kao siročće, sam, jedino što imam još nešto novca koji mi neće dozvoliti da umrem od gladi, a nemam ni jednog prijatelja da mi pomogne vratiti volju za životom. Vidim puno starih ljudi koji su tako veseli i raspoloženi, raduju se životu, a vidi mene!

Nisu me postarale godine koliko problemi koje su me slamali kroz život. Vidim vršnjake koji puno bolje izgledaju, imaju želju za životom, a ja izgubio sve, pa i volju za životom.

* * *

Bio sam ovdašnji kralj, a vidi me sad, u stanu koji su kupili pokojni roditelji čiji rad nikada nisam znao cijiniti, čak što više, prezirao sam i njih i njihov trud. Zamotan u svoju tugu, misli su mi svuda lutale: u zatvor gdje sam bio, na imanje i u djetinjstvo, lutaju na sve strane. Povukao sam se u sebe.

Ne mogu sam iz ovoga, ne mogu, poludjet ću. Kad sam imao novca klonuo sam se ovakvih kakav sam ja sada, bježio od Boga. Sada se skrivam, vidim da nemam ni pameti ni novca. Da sam imao pameti, ne bih došao do ovoga. Svi su me napustili. Roditelji su mi umrli, a brat se brine o svojoj obitelji i obiteljskom imanju.

Dok sam imao novac nisam se puno družio s bratom. Nisam ga mrzio, ali nisam ni mario za njim. Kupio sam mu auto, ali ne iz neke ljubavi već iz svoje uznositosti da mu pokažem koliko sam moćan. Prva žena Yvonne i sin Luis su me napustili kad je saznala da dilam drogu. Sin me upoznao na sahrani moje majke, ali mu je Yvonne dala uvjet sa

mnom ili s njom živjeti. Odlučio se za majku i nikad mi se više nije javio. Ne krivim ga.

Caroline, druga žena sa sinom Rogerom i kćerkom Sarom me napustila također zbog droge i nikada nisam saznao gdje su.

Treća žena Rosita je prodala svu svoju imovinu, kuću i Sendvič bar i s našim sinom Larsom i ljubavnikom otišla u SAD.

Četvrta žena Jong u Tajlandu nakon što me pokrala do gole kože, sasula mi u lice da sam za nju obični djed kojeg ne voli.

Svim ženama i djeci sam osigurao stan ili kuću, a sudbino vidi mene. Od petero djece, ja sam k'o pustinjač. Ne može ovako, moram naći društvo, probuditi nadu. Život bez nade, nije život. Dok sam imao novca imao sam prijatelja koliko sam htio, a sada sam ostao sam. Za ovo ne krivim nikoga, već sam sebe. Za avanture s ženama više nisam, godine su učinile svoje. Nemam više novca da se razbacujem i častim kao nekad. Da Švedska nema ovako dobru socijalnu politiku koja dijeli svima: starim, bolesnim, strancima, azilantima, nezaposlenim, ja bih gladovao. Pokušavao sam ponovno raditi s programima na kompjuteru, ali ne ide više.

Kažu da je Bog milostiv i svemoguć, da pruža ljubav, nadu i utjehu, a meni to treba. Odlučio sam se obratiti Bogu, pa kako bude. Temeljni princip kršćanstva je kajanje i oprost.

Evo, kajem se Bože za sve što sam učinio. Zasluženost me stigla kazna.

Bože, opraštam svima za koje mislim da su griješili prema meni. Mami sam na sahrani sve oprostio, ustvari oprostio sam joj kad sam saznao da je na mene imao utjecaj vatreni Mars pod znakom Ovna. Mamu sam optuživao zbog toga što Te nije unijela u moje srce ranije, da se družimo još od moga djetinjstva. Ti ne bi dozvolio da lutam i da ubijam ljude, da me strast za novcem toliko obuzme. Bože, opraštam prvim dvjema ženama što su me napustile. Trećoj ženi želim oprostiti, ali teško da će to srce prihvatiti, pokrala me i pobjegla u Ameriku. S četvrtom ženom sam nasjeo jer nisam poznavao tajlandsku filozofiju življenja. I ona me do kraja izradila.

Bože, evo pred Tobom sam, kajem se za sve, želim oprostiti svima, primi me u svoje okrilje, daj mi nade, daj mi ljubav da mogu ponovno voljeti ljude i s njima komunicirati.

U svom monologu s Bogom sam zaspao. Sutradan probudio sam se raspoloženiji. Povukla me želja da izađem među ljude, negdje na piće. Promijenio sam odluku. Izići ću, ali ću prvo otići u crkvu.

U gradu su dvije evangelističke crkve, otišao sam u jednu od njih. Unutra je bilo dosta ljudi. Svi su klečali i nešto šaputali, molili se. Svatko želi iz sebe izbaciti svoje grešne tajne. Dok smo zarobljeni grijesima, ne možemo govoriti o slobodi duše, jer grešno tijelo zarobljuje dušu.

Klečao sam i šutio i u toj šutnji kao da sam čuo glas: "Nastavi tako, a poslije molitve otiđi u dom za napuštenu djecu i daj milostinju."

Dao sam nešto malo, ali sam sutra otišao u banku i podigao još novca koji sam darovao.

Za nekoliko dana, vratila mi se volja za životom. Otada mi je lakše živjeti. Postao sam bogatiji u srcu. Počelo se vraćati povjerenje u ljude.

* * *

Mislio sam da sam pronašao duševni mir, ali borba se nastavila. Pročitao sam Bibliju, dobar dio Kur`ana, saznao puno o budizmu, iščitao mnoge klasike, moralne postulate i zakone države u kojoj živim. Bez obzira koliko sam se izgrađivao i budio savjest, ego ju je uvijek pobjeđivao. Ego je previše ojačao, izgrađivao se godinama, od vremena kada sam zaradio prvi novac dostavljajući biciklom oprano rublje po gradu i osjetio se važnim, nastavljao rasti i kulminirao kad sam postao "kralj" Uppsale. Kad god je savjest kritizirala moje loše postupke, ego se kontra argumentima borio protiv savjesti i najčešće pobjeđivao i evo, tek ovih dana savjest preuzima inicijativu. Kao da postoji neka ljutnja unutar mene što se otvaram Bogu.

U vjeri je spas, jer tko vjeruje on se nada i puno mu je lakše. Kratko je vrijeme kako oprostih i pokajah se za sve što sam radio u životu, a evo lakše dišem, sretan sam. A moj ego se buni kao da sam nešto loše uradio. Ovog puta ne popuštam, moram ga ukrotiti.

* * *

Vrijeme teče bez obzira kako ti je, dobro ili loše. Zadnje tri godine nije mi bilo loše. Prigrlio sam Boga, često ga pozivam u pomoć, posjećujem bogomolje, darivam siromašne, iako nisam bogat, ustvari uvijek se ima što dati, ako ništa drugo, lijepa riječ i osmijeh. Čitam više i više doznajem o svemu, o filozofiji življenja. Sigmund Freud veliki psiholog i tvorac teorije o libidu, također mi je pomogao u psihološkom smislu za smireniji hod kroz život. Nekad sam se uspoređivao s velikim bogatunima i na to me poticao moj ego. Shvatio sam da se ne treba nikad uspoređivati s onima ispred tebe, jer ako se uspoređuješ s njima, uvijek ćeš biti nesretan. Uporedi se se s onim iza tebe, pa ćeš biti uvijek sretan. Cijeni sebe i svoje postignuće i budi zadovoljan postignutim. Niti su svi ljudi isto sposobni niti su okolnosti u kojima žive iste da bi svi ljudi bili jednako uspješni.

Dosta sam toga shvatio iako star, ali Bože moj, polako. Sad zadovoljan koračam životnim putom koji mi je još preostao. U meni su nastale korijenite promjene.

Evo ovih dana dobih neke vijesti od obitelji. Zadnja žena, Jong iz Pattaye šalje mi e-mail:

Dragi Peter, sin i ja smo dobro. Sinu je skoro četiri godine i stalno pita za tatu. Ja mu ne znam reći kad ćeš doći. Otišao si bez pozdrava; nisam znala da ćeš se naljutiti zbog toga što sam bila iskrena i sve ti rekla. Evo ti opet govorim istinu; vratila sam roditelje u njihovu kuću, a došao mi je ponovno onaj bogati Njemac.

Ja nisam mogla plaćati rate za kuću te mi je on pomagao. Poslije mojih par noćnih izlazaka u barove bez njega, on se naljutio i napustio me. Ja ne mogu plaćati rate za kuću jer ne radim, pa te molim, dođi. Ako se ne vratiš, kuću će mi banka oduzeti, a kuda ćemo onda tvoj sin i ja?

Poruka je doista iskrena, ali nije u skladu s mojim moralnim normama, tako da neću ići u Patayyu.

Dobih i e-mail od Rosite iz SAD-a:

Dragi moj Peter, oprostite za sve što sam ti uradila. To me sve nagovorio ljubavnik. Već je mjesec dana kako smo se razišli i on je otišao u nepoznatom pravcu. Kad je nestalo novca na računu, pretukao me toliko da sam petnaest dana bila u bolnici. Sad sam dobro. Naš sin Lars ide u srednju školu i dobro uči. Peter, mi bi se vratili k tebi, ako nas primaš?

Kakva logika, dragi Bože. Sve mi pokrala, nikad se nije javila, a sad bi se vratila.

Zadnjih šest mjeseci uspostavio sam putem Facebooka kontakt sa sinovima: Luisom, Rogerom, Larsom i

kćerkom Sarom, a Bengt je još mali za korištenje društvenih mreža. Kakav sam loš otac bio, čudim se da mi se hoće uopće javiti, ali mislim da vrijeme liječi rane.

Sto puta sam čuo za izreku sustigla ga sudbina, da će nas za ovo ili ono što napravimo loše, Bog kazniti. A onda ljudi s Bogom pomiješaju vraga, pa kažu da će vrag doći po svoje.

Otkako je izmišljena električna energija, vraga više nema, ima ga samo u našim glavama u koje se uselio iz priča starijih generacija. Nekada davno, ljudi su plašeni vragom i vječnom vatrom. Vjeroučitelji nisu bili sposobni vladati ljudima, pa su ih plašili kojekakvim izmišljotinama.

Bog je ljubav, nada i putokaz, On ne kažnjava ljude, već pomaže ljudima da nađu pravi put. Mislim da je to glavni smisao života. Sami smo svoji suci i ne treba tražiti bolji primjer samokažnjavanja od mene samog. Ne, nije me kaznio ni Bog, niti život. Sam sam se kaznio. Život mi je samo ispostavio račune. Ne bunim se. Tako je pravedno i tako je moralo biti.

Kraj

Roman je napisan na Seychellesima i u Kreševu 2016/2017.

Recenzije

Momčilo Spasojević MAJSTOR PRIČE I PRIČANJA

Fenomen aktuelnosti Stanićeve proze izvire iz dva bitna elementa koja se međusobno dopunjavaju i tako predstavljaju nedjeljivu cjelinu. To su tematske preokupacije i njihove uzročno-egzistencijalne posljedice. Ovaj put ta tema je droga i njene posljedice na životnu egzistenciju glavnog junaka djela i njegovo okruženje. Sagledano u cjelini i idejnoj i estetskoj funkciji, one gube svoju sitno-realističku prolaznu namjenu i pretvaraju se u univerzalne vrijednosti koje se manifestuju u najraznovrsnijim aspektima svakodnevnog egzistiranja pojedinaca ili skupina u određenim društvenim sredinama.

Snaga Stanićeve začuđujuće jednostavne proze ogleđa se u činjenici da on ništa ne izmišlja već piše o onome što promatra i analitički odabire, dolazeći tako do istine neraskidivo povezane sa suštinom opšteljudskog egzistiranja.

Njegov roman "Život ispostavlja račune" upozorava i skreće pažnju na kataklizmu razornog dejstva droge u savremenom društvu. Knjiga podstiče na razmišljanje, i ne samo dok se čita, već i poslije trenutka kada je čitalac odavno već pročitao njenu posljednju rečenicu. A uz to upućuje da se klonimo pa, svako u svojim granicama mogućnosti, i sprečava ovu vrstu poroka.

Napisana je jednostavnim narodnim jezikom i namijenjena svim onima koji žele da nešto više saznaju o jednom od najkrupnijih zala civiliziranog društva: mračnom svijetu droge i prljavog novca i zasniva se na autentičnoj građi i likovima, društvenim otpadnicima i individualistima povezanim zajedničkom nesrećom.

Peter Bergkvist, rođen u čestitoj švedskoj porodici, u trinaestoj godini života ulazi u svijet droge, kriminala, preljube, brakolomstva, da bi poslije brojnih hapšenja, suđenja i robijanja, nakon punih pedeset godina, kroz Bibliju i vlastita promišljanja, otkrio ljubav prema Bogu u sebi.

Strast za novcem, droga, seks, suđenja, zatvori i duge godine robijanja s jedne, i studija o vremenu i društvenim okolnostima jednog visoko civiliziranog društva s druge strane, kao i priča o ljudima koji svojim postupcima, ponašanjem i načinom razmišljanja središnja su tema ovog vrijednog književnog djela.

Portret glavnog junaka Petera Bergkvista temelji se na dinamici njegovog psihičkog stanja, na unutrašnjem monologu i zbiru osjećanja, moralnih predstava i dilema,

koje se temelje na subjektivnom filozofskom mišljenju. Te postavke izgrađene su na načelu polarnosti, u kome se život sastoji u borbi i antagonizmu između protivnih sila, dobra i zla, gdje je zlo gotovo pola vijeka dominantno nad dobrom. Stoga bi se moglo kazati da se autor ovog romana bavi dvojnošću ljudske naravi. Čovjek je u biti, u zametku, dobar, ali ga životne okolnosti učine zlim. Pisac osuđuje lažni moral onih koji cijeli život griješe i tek na kraju se pokaju.

Čak pola vijeka života u grijehu, bilo je potrebno Peteru Bergkvistu da bi konačno smogao snage izgovoriti rečenicu kojom završava svoju tragičnu ispovijest: *Bog je ljubav, nada, svjetlost, putokaz*. Njegov grijeh, kao i svaki drugi grijeh, okončava se na jedini mogući način – iskrenom vjerom u Boga.

Nema boljeg pokazatelja ličnosti pisca, nego što su to njegova djela. Kada se pročita ova knjiga Ante Stanića "Život ispostavlja račune", stiče se utisak da ona želi popravljati svijet, pomoći ljudima ukazujući na zla koja mogu svakog časa snaći svakoga. Možda se može govoriti i o izvjesnim pedagoškim namjerama autora koji ovaj put upire prst na patološku strast prema novcu i drogi.

Ovaj roman, snažnog jezika i potresne fabule, spretno je komponovan i zanimljivo izložen u prvom licu. Njegov autor uvijek pronalazi prave riječi, prave rečenice, tako da se stiče dojava da je čitavo pripovijedanje unaprijed pažljivo koncipirao u svojoj mašti. Čitajući ovaj roman stiče se

dojam da on ne piše već govori nekim imaginarnim slušaocima. Radanja se pretvara u monolog. Pisac se često upliće u radnju, prekida je i kritički se osvrće na događaje i zbivanja, što nimalo ne umanjuje napetost pripovijedanja i snagu Stanića kao pripovjedača niti dekoncentriše i zbunjuje čitaoca.

S pravom se može reći da je Anto Stanić majstor priče i pričanja pa ljubiteljima dobre savremene proze preporučujemo ovaj najnoviji njegov roman u kome se potvrđuju sve vrijednosti ovog već uveliko afirmisanog pisca a koji, pored toga, u njegov literarni opusu unosi i brojne novine.

1/ 2017.

Vlado Kudić
NIKAD NIJE KASNO

Život ispostavlja račune je novo prozno ostvarenje Ante Stanića koje, za razliku od njegova zadnja dva romana *Bili su ko braća* i *I Bogu treba pomoći* ratne tematike i iracionalnih međunacionalnih i međuljudskih sukoba, zauzima novi diskurs i bavi se unutarnjim stanjem čovjeka, sukobom vlastitog ega i savjesti, te oslikava margine jedne uređene društvene zajednice u borbi s najvećim pošastima današnjice.

Glavni lik Peter Bergkvist, za kojeg je u početku teško procijeniti je li protagonist ili antagonist, je ujedno i glavni narator, a tijek cijele priče je životna ispovijed kroz koju se on često i vrlo sugestivno obraća čitateljima: *Možete li zamisliti čovjeka koji...?* Kontroverznog čovjeka koji posredno ubija ljude prodajući im drogu, a u isto vrijeme ih pokušava spasiti, liječiti i vratiti u norman život. Kao što je

poznato da slijepac ne može voditi slijepca, tako se i glavni lik kao antagonist samo na kratko uspjeva prometnuti u protagonistu i primiriti probuđenu savijest koja se buni i optužuje, jer postaje svjestan da su njegova djela humanosti samo mrvice u odnosu prema enormnom zlu koje čini kao narko diler. Jalovi ostaju njegovi pokušaji da se skrasi u braku, što nije čudno, jer dok na jednoj strani razara tuđe obitelji i uništava mlade živote, na drugoj bi gradio osobnu obiteljsku idilu i sreću. Brakovi mu se raspadaju, žene i djeca ga ostavljaju, a jaz u pokušaju spajanja tih paradoksalnih stvari se produbljuje, razapinje ga, osuđuje i dovodi do nervnog sloma.

Nema puno ljudi koji se mogu oduprijeti sebičnosti i moći koju donosi novac i bogatstvo, pa tako ni glavni lik ovog romana. U mladosti, on kao glavnog krivca svojih stranputica vidi u roditeljima koji ga zbog poslovnih i životnih preokupacija nisu na vrijeme usmjerili i ukorijenili u Bogu što bi, po njegovom mišljenju, bilo rješenje problema u koje je zapao. Zato počinje tragati za Bogom kroz Bibliju koja mu je u početku apstraktna i dosadna, a u tom svom traženju-lutanju otkriva neke svoje 'vjerske istine' koje su za kršćanski nauk vjere pomalo trivijalne, odbacujući pri tom postojanje vraga kao duhovnog bića, smatrajući da je to plod zastarjelog vjerovanja i negdašnjih 'inkvizicijskih' manipulacija za držanje ljudi u pokornosti. U tom svom traženju-lutanju upliće se u proučavanje horoskopa, vjerujući kako je u tome otkrio novu,

njemu dotad nepoznatu stvarnost - da su astrološke konstelacije prilikom rođenja odredile njegov karakter, temperament, osobine i ponašanje.

Cjeloživotno hrvanje glavnog lika sa samim sobom, produkt je njegovog svjesnog ustrajavanja u kriminalu što mu opterećuje savjest, a nemoćnost da se svemu tome odupre, dovodi ga do ruba ludila. Imaginarna ili stvarna borba s nutarnjim demonima u jednom trenutku prerasta u fizički obračun, a na koji su način pri tom nastale njegove tjelesne ozljede ili samoozljede, pisac je ostavio na zaključak čitatelju.

Ono što je Stanić doista dobro prikazao u romanu jest surova stvarnost da jedan porok nikad ne ostaje sam, već kao lanac ili pokrenuta lavina za sobom povlači druge koji se multipliciraju i zarobljuju čovjeka, dovodeći ga do destrukcije i uništenja. Prikazana je poročna gradacija prema čovjekovoj degradaciji: od pušenja duhana i trave, lakih droga, prema teškim drogama i krajnjem odredištu- groblju; od sitnog preprodavača cigareta i uličnog dilera, do narko bossa i lokalnog kralja prema krajnjem odredištu- zatvorskoj ćeliji; od braka, normalne seksualne orijentacije prema promiskuitetu, mržnji i brakolomstvu; od novca, vila, automobila, stanova do očajnog beskućnika; od žena, djece, obitelji, prijatelja do vuka samotnjaka.

Priča je ispričana linearno bez naglih i šokantnih obrata na koje nas je Anto Stanić navikao u prethodnim proznim djelima. Radnja teče, gotovo bi se moglo reći,

donekle predvidljivo, no u nestrpljivom iščekivanju kako će životna ispovijest glavnog lika završiti.

U deskriptivnom smislu, može se zamijetiti da pojedini dijelovi romana funkcioniraju poput svojevrsnih kataloških mini putopisa i prepuni su različitih informacija o mjestima koja se pojavljuju u priči.

Iako opisuje najpogubnije poroke i njihove utjecaje na ljude, roman nosi vrlo pozitivnu poruku, budući da autor preko glavnog lika djeluje odgojno i obrazovno, obraća se izravno čitatelju i sugestivno odvraća od destrukcije. Ne čudi takav pristup ako se zna da je autorovo primarno zanimanje bilo upravo pedagoško odgojno - obrazovni rad s mladim ljudima preko kojih se, kako on uvijek provlači kroz svoja djela, jedino može graditi humanije društvo i bolje sutra.

Anto Stanić je napisao zanimljiv roman koji je poželjan za pročitati svakome, a pogotovo adolescentima i mladim ljudima, jer zorno prikazuje jednu ljudsku sudbinu, brzi način života i upadanja u probleme, ali sporo obraćenje, izlazak iz svega i pronalazak svojega mjesta u svijetu. Kao što je u geocentričnom smislu naš planet središte jednog mini planetnog sustava, tako je glavni lik Peter Berkvist u svojoj mladosti *središte* oko koje se vrti njegov mikro svijet. Međutim, u zreloom dobu on se trudi i pokušava napraviti odmak od antropocentrične slike i dati joj novi smisao kroz teocentrični pristup, te se u trećoj životnoj dobi u raskajanom i obraćenom narko bossu budi

uspavani pjesnik koji shvaća da životna mudrost po sistemu *nikad nije kasno*, doista funkcionira, mada je na početku priče ta paradigma bila stavljena pod veliki upitnik, što je cijelo vrijeme držalo čitatelja u neizvjesnosti.

1/ 2017.

Ante Stanić Bibliografija

1. **Biseri ispod Inča** (pjesme)
IP Mladost Bijeljina, 1998.
2. **Poetske kovanice iz Kreševa** (pjesme)
Štamparija Fojnica, 2001.
3. **Kako uspjeti** (savjeti mladima za uspjeh)
Štamparija Fojnica, 2001
4. **Zlatni stihovi** (pjesme)
Štamparija Fojnica, 2002.
5. **Pečat moje duše** (zbirka pjesama, filmovana)
Tiskara Centar Sarajevo, 2003.
6. **Poduzetnička obitelj iz Kreševa** (monografija obitelji)
Štamparija Fojnica, 2003.
7. **Ti si kormilar svoga života** (psihologija-podsvijest)
Štamparija Fojnica, 2004.
8. **Život je poezija** (zbirka pjesama, filmovana)
Prosperitet Sarajevo, 2005.

9. **Zlatna pravila života** (mudrost življenja)
Prosperitet Sarajevo, 2005.
10. **Istinita bajka** (roman)
prvo izdanje Arka Pres Sarajevo, 2006.
drugo izdanje Štamparija Fojnica, 2011.
11. **Anticiklona** (pjesme)
Štamparija Fojnica, 2006.
12. **Epske pjesme A. Stanić** (pjesme u desetercu)
Štamparija Fojnica, 2006, drugo izdanje 2010.
13. **Mudrost življenja** (filozofija življenja)
Štamparija Fojnica, 2008.
14. **Kreševski kôd** (pjesme)
Štamparija Fojnica, 2008.
15. **Nadživjeti sebe** (narodne izreke)
Štamparija Fojnica, 2009.
16. **Nadnaravnost** (pripovijetke o nadnaravnim ljudima)
Štamparija Fojnica, 2010.
17. **Tko umije njemu...?** (ljubavni roman)
Štamparija Fojnica, 2010.
18. **Jesen života** (pjesme)
hrvatski i engleski, Štamparija Fojnica, 2011.
19. **A samo je jednom pogriješio** (roman)
hrvatski i engleski, Štamparija Fojnica, 2011.
20. **Tragovi sudbine** (pripovijetke)
Štamparija Fojnica, 2012.
21. **Čovjek jakog srca** (roman)
hrvatski i engleski, Štamparija Fojnica, 2012.

22. **Gdje je moja zvijezda** (roman)
hrvatski i engleski, Štamparija Fojnica, 2013.
23. **Hodočašće** (zbirka pjesama)
hrvatski i engleski, Štamparija Fojnica, 2013.
24. **Bako, zašto plačeš?** (roman)
hrvatski i engleski, Štamparija Fojnica, 2014.
25. **Bili su k'o braća** (roman)
hrvatski i engleski, Štamparija Fojnica, 2015.
26. **Životni putokazi** (eseji, mudrost življenja)
Štamparija Fojnica, 2015.
27. **"Ljubavne" priče i pjesme** (pripovijetke i pjesme)
Štamparija Fojnica, 2015.
28. **I Bogu treba pomoći** (roman)
Štamparija Fojnica, 2016.
29. **Život ispostavlja račune** (roman)
Štamparija Fojnica, 2017.

